

SZAKDOLGOZAT

dr. G6r-Nagy Mikl6s Ferenc

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus

Felszámolási és vagyonfelügyeleti szakközgazdász szak

**A Cstv. IV/A Fejezetének létjogosultsága - a bűnügyi vagyont
érintő felszámolásokra vonatkozó szabályok jelentőségének
kérdései**

Belső konzulens: Dr. Zsiga László
c. egyetemi docens

Külső konzulens: dr. Szilágyi István
felszámolóbiztos

Készítette: **dr. Górnagy Miklós Ferenc**

Budapest

2024

Tartalom

1. Bevezetés	4
2. A fizetéseképtelenségi eljárások bemutatása	5
3. Az anyagi büntetőjog és a büntetőeljárás hazai szabályozásának általános bemutatása	9
3.1. A hazai büntető anyagi jog általános bemutatása	9
3.2. A hazai büntető eljárásjog általános bemutatása	13
3.2.1. Kiemelések a büntetőeljárás során alkalmazható kényszerintézkedések közül	17
3.2.1.1. A lefoglalás	17
3.2.1.2. A zár alá vétel	26
3.2.3. A büntető eljárásjogi kényszerintézkedések által biztosítani hivatott büntető anyagi jogi szankciók bemutatása	37
3.2.3.1. Az elkobzás	37
3.2.3.2. A vagyonelkobzás	38
4. A gazdasági bűncselekmények specifikumainak bemutatása	40
5. A gazdasági bűncselekmények és a gazdálkodó szervezetek fizetéseképtelenné válásának találkozása – a két halmaz metszete, az évtizedes problémák bemutatása, amelyek megoldásra vártak – a büntetőeljárások körében kényszerintézkedés alá vont vagyonelemek reintegrálásának kérdésköre	41
6. A Cstv. IV/A. Fejezete, mint a jogalkotó megoldása a zárolt vagyonelemeknek a gazdaság körforgásába történő visszajuttatására	45
7. A Cstv. IV/A Fejezetének szabályrendszerének gyakorlati hasznosulása és hatályba léptetése óta ismert tapasztalatai	48
8. Összegzés, konklúziók	50
9. Irodalomjegyzék	52
10. Függelék	54
Függelék 1 – a lefoglalás hatályos szabályai	55
Függelék 2 – a zár alá vétel hatályos szabályai	73
Függelék 3 – az elkobzás hatályos szabályai	83
Függelék 4 – a vagyonelkobzás hatályos szabályai	86
Függelék 5 – a bűnügyi vagyont érintő felszámolás szabályai	92

1. Bevezetés

Fizetéseképtelenné váló gazdálkodó szervezetek esetében soha nem volt kirívó vagy ritka jelenség, hogy egy vállalkozás tönkremenetelével szerves összefüggésbe volt hozható valamilyen bűncselekmény elkövetése.

Urbanizált, civilizált, globalizált világunkban az ember, mint jogalany, egyben, mint potenciális bűnelkövető immáron egyre kevésbé a másik ember életét veszélyeztető személy elleni bűncselekményeket követi el, hanem a piacgazdasági társadalomban egyre inkább a vagyon elleni bűncselekmények szaporodtak el a személy elleni bűncselekményekhez képest, s ezeken belül is igencsak megnőtt a gazdasági bűncselekmények elkövetésének száma.

Hazánk, mint az államszocialista rendszerről a piacgazdaságra áttérő ország ezen fejlődési periódusában nyilvánvalóan megtapasztalta a gazdasági bűnelkövetés különböző stációit is, s nem egy esetben, amit a kibontakozó kapitalizmus eleinte bűncselekményként ítélt meg, mára adott esetben teljesen elfogadott és bevett üzleti gyakorlattá szelídült. Nem minden esetben szofisztikálódtak azonban ilyen irányba az elkövetett bűncselekmények és nem feltétlenül a cselekmények dekriminalizálását vonták idővel maguk után az egyes cselekmények és azok ösztársadalmi megítélése, hanem éppen ellenkezőleg – az adott típusú bűncselekmények elszaporodottsága, kártékonysága újabb és újabb megoldásokra sarkallta a jogalkotót.

Ennek a folyamatban egy állomása meglátásom szerint a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény IV/A fejezete, a bűnügyi vagyont érintő felszámolási eljárásokra vonatkozó szabályokról, amely egy új jogalkalmazási protokollt honosított meg a hazai jogrendszerben, amely egy meglehetősen régóta fennálló, áthidalhatatlannak tűnt problémát oldott fel.

Dolgozatom témájának aktualitását és a választott téma jelentőségét igyekszem dolgozatomban bemutatni – azt, hogy milyen gyakorlati problémák idézték elő ezen új szabályozás megszületését és milyen pozitív eredményei vannak annak a gyakorlatban.

2. A fizetéseképtelenségi eljárások bemutatása

A fizetéseképtelenségi eljárások alatt a fizetéseképtelenné vált vagy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben lévő gazdálkodó szervezetek által szabadon választottan vagy kényezerűségből alkalmazott eljárástípusokat értjük. Ezeket az eljárástípusokat csődjogi rendszerünk szabályozza. Ahogyan a csődjog egyik legjelesebb szaktekintélye, dr. Juhász László fogalmaz, a csődjogról beszélhetünk tágabb és szűkebb értelemben egyaránt. A tágabb értelemben vett csődjog részét képezi a csőd-, a felszámolási, a reorganizációs, a kényszertörlési eljárás, a természetes személyek és a helyi önkormányzatok adósságrendezési eljárása, a vagyonrendezési eljárás és a végelszámolás. Ezeket az eljárásokat az köti össze, hogy nagyjából a jogutód nélküli megszűnéshez kapcsolódnak (felszámolás, végelszámolás, megszűnési eljárás), kisebbrészt a társaságok és az önkormányzatok reorganizációját segítik (reorganizációs és csődeljárás, az önkormányzati adósságrendezési eljárás), és végül a vagyonrendezési eljárás a jogutód nélkül megszűnő vállalkozások utóbb előkerült, nyilvántartásokban szereplő vagyona sorsának rendezését szolgálja. Ezzel szemben a szűkebb értelemben vett csődjog tulajdonképpen a vállalkozásokat és a magánszemélyeket érintő fizetéseképtelenség szabályait tartalmazza, ide a reorganizációs eljárás, a csődeljárás, a felszámolási eljárás, valamint a természetes személyek és az önkormányzatok adósságrendezési eljárása tartozik. Ezek az eljárások képezik tehát a magyar csődjog rendszerét.¹

Jelen dolgozatomban alapvetően a felszámolási eljárásokra fókuszálok, mégpedig azért, mivel dolgozatomban témája, a Cstv. IV/A. Fejezete felszámolási eljárások vonatkozásában nyer alkalmazást, ennél fogva más típusú fizetéseképtelenségi eljárások esetében nem is alkalmazhatók a szabályai. Ennél fogva a fizetéseképtelenné vált gazdálkodó szervezetek és az azok szabályozására hivatott Cstv. felszámolási eljárásokra vonatkozó rendelkezéseit mutatom be.

Chikán Attila alapvetően három okra vezeti vissza a vállalkozások megszűnését. Legfőbb okként a piacvesztést jelöli meg, figyelemmel arra, hogy a vállalat abból él, hogy egy „*sajátos fogyasztói igényt elégít ki, melynek megszűnése a vállalkozás létalapjának megszűnését is jelenti egyben. Ez természetesen nem hirtelen, egyik napról a másikra következik be – az erre*

¹ Dr. Juhász László – A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve (Novotni Kiadó / ORAC Kiadó)

utaló jelek figyelmeztetik a menedzsmentet, amely nyilván megpróbál korrigálni, azonban ennek sikertelensége a vállalat bukását eredményezi.”

A második fő megszűnési okot Chikán Attila a hibás vezetésben látja. „Ennek számos formája lehetséges – a leggyakoribb azonban, hogy a vezetők nem rendelkeznek megfelelő, vagy megfelelően feldolgozott információval a társaság helyzetéről, és végső soron ez vezet a fizetési nehézségekhez, majd annak továbbgyűrűző szövődményei a vállalkozás fizetéseképtelenségéhez.”

A harmadik leggyakoribb okként az ún. a hibás expanziót említi, különösen pedig a balul sikerült felvásárlásokat. „Ez megjelenhet hibás időzítésben, rosszul megválasztott finanszírozási konstrukcióban vagy éppenséggel olyan balszerencsében is, hogy a gazdaság más irányba mozdul el, mint ahogy azt prognosztizálták”.²

Borszéki Éva egy másik megközelítésből vizsgálva alapvetően két okra vezeti vissza a fizetési problémákat egy vállalkozás esetében. Abból az alaphelyzetből indul ki, hogy *„egy vállalkozás általában egyidejűleg van hitelezői és adós pozícióban, s mindkét esetben szembesülhet fizetési problémákkal”*. A fizetési problémákat ennek megfelelően eredetük szerint csoportosítva alapvetően két esetkörre vezeti vissza – a fizetőkészségből és a fizetőképességből eredő okokra.

Ezek a fizetési problémák számos módon kezelhetők, illetve orvosolhatók – ezen módszertanok azonban nem képezik tárgyát a dolgozatomnak. Jelen dolgozatomban éppen arra az esetkörre igyekszem rámutatni, amikor a fizetési nehézségek és a fizetéseképtelenség menthetetlenül már bekövetkezett, mi több amikor emellett van olyan többlet tényállási elem is, amely immáron egy másik jogterületre, a csődjog mellett a büntetőjog területére is kiterjed.

A hivatkozott szerző, Borszéki Éva az ilyen menthetetlen fizetéseképtelenség bekövetkeztének alapvetően öt alapesetét határolja el. Ezek az alábbiak:

- „- a vállalkozás elvesztette piacait, s azok belátható időn belül nem szerezhetőek vissza;
- a vállalkozás termékeire, szolgáltatásaira belátható időn belül nincs kereslet;
- a vállalkozás üzemi, üzleti tevékenysége veszteséges, és a reálfolyamatok reorganizációja sem eredményez stabilan jövedelmet;

² Vállalatgazdaságtan (Szerk.: Chikán Attila)

- a vállalkozás reálfolyamatainak reorganizációja olyan értékű befektetést igényel, amelynek megtérülésére nincs reális esély; és végül

- a pénzügyi konszolidáció csak a probléma elodázását jelenti.”³

Fenti esetek valamelyikének bekövetkezte tehát azt eredményezi, hogy a gazdálkodó szervezet jogi értelemben fizetéseképtelenné válik – működése e ponttól egészen szempontrendszeren alapszik. Amíg egy működő vállalkozás a tulajdonosoknak termel profitot, addig egy fizetéseképtelen vállalkozás a hitelezők érdekeinek védelme kerül a jogszerű eljárás középpontjába, a Ptk. gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezései helyett többnyire – noha nem teljes körűen pedig a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) rendelkezései nyernek alkalmazást.

A Cstv. fogalommeghatározása szerint „a felszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek célja, hogy a fizetéseképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők e törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek”.⁴

A felszámolási eljárás elrendelésére a fentebb már hivatkozott gazdasági indíttatású indokok alapján jogi szempontból az alábbi esetekben kerülhet sor:

a) sikertelen csődeljárás esetében hivatalból,

b) az adós, a hitelező vagy a végelszámoló kérelmére vagy

c) a cégbíróság értesítése alapján, ha a cégbíróság a gazdálkodó szervezet felszámolását kezdeményezte,

d) a büntetőügyben eljáró bíróság értesítése alapján (ha a jogi személlyel szemben alkalmazott pénzbírság behajtása érdekében lefolytatott végrehajtás nem vezetett eredményre).

A felszámolási eljárást a bíróság rendeli el. A Cstv. 6.§ (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően egy nemperes eljárás, amelyet az adós gazdálkodó szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék folytat le. Az eljárás mögöttes jogszabálya a Cstv. 6.§ (3) bekezdésének rendelkezései alapján a Pp. *„A bíróság az adós felszámolását végzéssel elrendeli, ha az adós fizetéseképtelenségét állapítja meg. A bíróság a felszámolást elrendelő végzést az eljárás lefolytatására irányuló kérelem beérkezését követő 60 napon belül hozza meg. A felszámolást*

³ Pénzügytan (Szerk: Borszéki Éva)

⁴ Cstv. 1.§ (3) bek.

elrendelő végzés ellen nincs helye felülvizsgálatnak. A felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napja (28. §).’’⁵

A felszámolási eljárás tehát a bíróság végzésének közzétételével kezdődik. A bíróság végzésének közzétételére azt követően kerül sor, hogy a fizetéseképtelenséget megállapító, felszámolást elrendelő és a felszámolót kijelölő végzése a bíróságnak jogerőre emelkedik.⁶

A felszámolási eljárás megindulásával tehát egy gazdálkodó szervezet életében megjelenik a bíróság egy nemperes eljárással és egy felszámoló, egy fizetéseképtelenségi szakértő, akit a bíróság rendelt ki a végzésével. Mi a szerepe a felszámolónak? Voltaképpen teljes körűen magához vonja a bíróság végzése és a törvény rendelkezése nyomán a gazdálkodó szervezet tevékenységével és ügyeinek vitelével kapcsolatos valamennyi teendőjét. A felszámolás kezdő időpontjától (a bíróság végzésének közzétételétől) az adós gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatosan jognyilatkozatot kizárólag a felszámoló tehet⁷.

A felszámoló munkája és eljárása a bíróság kirendelésén túlmenően az adós gazdálkodó szervezet utolsó képviselőjének „segítségén” is alapul. Az adós gazdálkodó szervezet felszámolási eljárást megelőző utolsó képviselője ugyanis köteles segíteni a felszámoló munkáját, kötelező a felszámolóval együttműködni. Ezzel összefüggésben számos követelményt fogalmaz meg a Cstv. az adós volt képviselőjével szemben a hitelezői érdekek védelmében annak érdekében, hogy a felszámoló sikeresen és eredményesen végezhesse dolgát.

Az eljárás célja voltaképpen a fizetéseképtelenné vált vállalkozás hitelezőinek követeléseinek részleges vagy lehetőség szerint teljes körű kielégítése az adós gazdálkodó szervezet vagyonából. A bíróság által kijelölt felszámoló ennek érdekében cselekszik – részben az adós volt képviselőjének közreműködésére alapozva, a hitelezők érdekében.

A fizetéseképtelenné válás mellett, a felszámolási eljárás megindulásával párhuzamosan, illetve leginkább az azt megelőzően folytatott gazdálkodó tevékenység eredményeképpen megindult büntetőeljárások egyéb kérdéseket is felvetnek, melyek jobb megértéséhez röviden át kell tekinteni a hazai büntetőjog szabályozási rendszerét is.

⁵ Cstv. 27.§ (1) bek.

⁶ Cstv. 28.§ (1) bek.: „Ha az adós felszámolását elrendelő végzés jogerőre emelkedett, a bíróság a jogerőre emelkedést követően haladéktalanul kirendeli a felszámolót, majd elrendeli a felszámolást elrendelő és a felszámolót kirendelő végzés kivonatának a Céglőnyben való közzétételét. A Céglőnyben történő közzétételre a Céglőny honlapján napi feltöltéssel kerül sor.”

⁷ Cstv. 34.§ (2) bek.

3. Az anyagi büntetőjog és a büntetőeljárás hazai szabályozásának általános bemutatása

3.1. A hazai büntető anyagi jog általános bemutatása

A büntetőjog az állam ultima ratio jogérvényesítési eszköze, mely a legelemibb társadalmi együttélés diktálta, normakövető magatartás kikényszerítését hivatott biztosítani. A társadalomban a magánszemélyek, mint államalkotó tényezők ma már elvitathatatlanul civilizáltan kell, hogy tudjanak együtt élni – nincs helye mára már az ókorban még oly divatosnak mondható „ököljog” szabálynak vagy akárcsak a szintén ókori gyökerekkel bíró, „szemet-szemért” Thalio-elvnek. A társadalmi együttélés szabályai normaszövegekben vannak rendezve, jogszabályba kodifikáltak, melyeket ugyancsak törvényi felhatalmazása alapján a jogalkotó (törvényhozó) hatalmi ág alkot meg, illetve a végrehajtó és igazságszolgáltató hatalmi ágak tartatnak be.

Ezeknek a mindennapi együttélést biztosító normáknak betartását tehát biztosítani kell. Hogyan? Vagy annak rémképével riogatva, hogy mi fog történni, ha valaki azt nem tartja be, vagy utólagosan, annak szankcionálásával, hogy be is tartja ezt a fajta fenyegetést, hogy aki nem tartja be a társadalmi együttélés szabályait, arra lesújt szankciórendszere biztosította tárházával az állam. Ebből fakad tehát ún. ultima ratio, azaz végső megoldási jellege a büntetőjognak – az állam a társadalmi felhatalmazása alapján ráruházott hatalmánál fogva kényszeríti ki az állampolgároktól a társadalmi együttélés normáinak betartását azáltal, hogy szankcionálja az ettől eltérő, deviáns viselkedési formákat. E szabályozás kapcsán ugyancsak megjegyzést érdemel, hogy a szabályozás kétirányú, amelyet a prevenció általi represszió vagy reparáció és fordítva, a represszió (reparáció) általi prevenció jellemez. Ennek értelmében a büntetőjog szankciórendszerével és szankcióival tehát a fentiekben írtak szerint igyekszik elrettenteni az állampolgárokat a társadalmi normáktól eltérő devianciáktól (prevenció), amennyiben azonban ez a prevenció nem vezet eredményre, úgy a szankció alkalmazásával, a represszió (reparáció) módszerével igyekszik a jogkövető magatartás betartására ösztönözni a társadalom szereplőit és a szankció alkalmazásával visszatartani a bűnelkövetőt a bűnismétléstől vagy a társadalmi normák diktálta együttélési szabályoktól történő ismételt eltvéledéstől.

A büntetőjog rendszerében megkülönböztethetünk anyagi jogi büntetőjogi szabályokat és eljárásjogi büntetőjogi szabályokat. Az anyagi büntetőjogi szabályokat ma Magyarországon a Btk. foglalja szabályrendszerbe. Emellett a büntető jogi anyagi szabályok megsértése esetén alkalmazandó törvényes eljárásrendet szabályozza a Büntetőeljárásról szóló kódexünk, a Be., amely tehát az eljárásjogi jogforrása a hazai büntetőjognak. Dolgozatomban alább rövid áttekintést adok ezen szabályrendszerekről.

Az anyagi büntetőjogi törvényünk, a Btk. rendszerében az egész kódexre érvényes, minden rendelkezését átható alapelveket fogalmaz meg. Ezek között első helyen deklarálja a törvényesség elvét, amely nem más, mint az anyagi jogi legalitás elismerése. Az anyagi jogi legalitás a jogállamiság formai követelményét, a jogbiztonságot testesíti meg. Az anyagi legalitás alkotmányos alapelv, melyet az Alaptörvény XXVIII. cikkének (4) bekezdése a következők szerint tartalmaz: *"Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, ami az elkövetés idején a magyar jog vagy - nemzetközi szerződés, illetve Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más állam joga szerint nem volt bűncselekmény."*⁸

Az idézett szöveg a büntetőjogban évszázados múlttal bíró nullum crimen sine lege⁹ és nulla poena sine lege¹⁰ elvét - a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét - emeli alapvető alkotmányos elvárás rangjára és ezt, mint a büntető anyagi jog legfontosabb klasszikus fundamentumát helyezi el a törvény legelső rendelkezéseként.

A törvényhelyhez fűzött indokolás szerint: "A nullum crimen sine lege elv alapján csak az a bűncselekmény minősülhet bűncselekménynek, amit az elkövetés előtt a törvény büntetendővé nyilvánított. Ez egyrészt az elkövetéskor hatályos törvény alkalmazását írja elő, másrészt megköveteli, hogy a jogalkotó törvényben határozza meg a bűncselekményeket.

A nulla poena sine lege elve azt fejezi ki, hogy az elkövetővel szemben csak olyan büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazható, amelyet törvény már az elkövetés idején előírt. Ezen elv értelmében a büntetőtörvény az alapja a büntetés nemének és a mértékének. A büntetőjogi jogkövetkezmények nem alakíthatók szokásjogi úton vagy analógia igénybevételével."

⁸ Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bek

⁹ nincsen bűncselekmény jogszabályi rendelkezés (definíció) nélkül

¹⁰ nincsen büntetés jogszabályi felhatalmazás nélkül

A két klasszikus jogelv több évszázados összekapcsolása a hatályos büntetőjogi törvényünk alkalmazása szempontjából is azt jelenti, hogy az állami büntetőhatalom gyakorlásának feltételeit előre, törvényben kell rögzíteni. Valamely magatartás bűncselekménnyé nyilvánításával a törvényhozó korlátozza az egyéni szabadságjogokat, de azokat megismerhetővé is teszi. A törvényben meghatározott jogkövetkezmények pedig az igazságszolgáltatás önkényét zárják ki. A pozitív írott büntetőnorma követelménye a szokásjog és az analógia egyidejű tilalmát is feltételezi.

A "nullum crimen sine lege" elvét, mely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet - a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények kivételével - törvény az elkövetés idején büntetni rendelt. Ekként, ha egy magatartás az elkövetéskor - akár egyetlen tényállási elem hiánya miatt - nem bűncselekmény, akkor az elbírálás idejére a törvény változása közömbös, az elkövető akkor sem büntethető, ha korábbi magatartása az újabb büntetőtörvény különös részi tényállásának maradéktalanul megfelel, ahogyan arra a BH 2021.62.I. számon közzétett eseti döntés is kitér¹¹ korlátját képezi.

A Btk. 1. § (1) bekezdése rögzíti a "nullum crimen sine lege" elvét, mely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet - a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények kivételével - törvény az elkövetés idején büntetni rendelt. Ekként, ha egy magatartás az elkövetéskor - akár egyetlen tényállási elem hiánya miatt - nem bűncselekmény, akkor az elbírálás idejére a törvény változása közömbös, az elkövető akkor sem büntethető, ha korábbi magatartása az újabb büntetőtörvény különös részi tényállásának maradéktalanul megfelel [Btk. 1. § (1) bek.].

II. Ha egy eljárásban bírálnak el olyan cselekményeket, amelyek közül valamelyik a korábbi büntetőtörvény szerint nem bűncselekmény, de egyébként az új törvényt kellene alkalmazni, a törvények vegyes alkalmazását akként kell elkerülni, hogy a bíróság vizsgálja, hogy az új törvényben van-e olyan törvényi tényállás, amely megfelel a cselekmény elkövetéskori értékelésének.).

Ez egyben azt is jelenti, hogy valamely büntetőjogi anyagi tényállás miatt eljárás alá vont terhelt magatartása a kifejtése idején nem volt bűncselekmény, úgy amiatt a büntetőjogi felelőssége

¹¹ BH 2021.3.62 I. A Btk. 1. § (1) bekezdése a bírói jogalkalmazás külső, közjogi [Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés] és nemzetközi jogi (az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 7. cikke

akkor sem állapítható meg, ha a vele egy eljárásban elbírált későbbi, ugyanolyan cselekmények elkövetésekor már büntetendővé vált. Ez alól talán az egyetlen kivételt fogalmazza meg az Alaptörvény XXVIII. cikkének (5) bekezdésének rendelkezéseiben, amikor a nemzetközi jog elsőbbségére figyelemmel kivételt teremt az előzőek alól a következők szerint: *"A (4) bekezdés nem zárja ki valamely személy büntetőeljárás alá vonását és elítélését olyan cselekményért, amely elkövetése idején a nemzetközi jog általános elismert szabályai szerint bűncselekmény volt."*¹² Ez egyébiránt arra vezethető vissza, hogy a nemzetközi jog általánosan elismert szabályain alapuló bűnfelelősség megállapíthatóságát - konkrét, kódexben előírt pozitív szabályozás nélkül - az 53/1993. (X. 13.) AB határozat fejtette ki a legalaposabban, rámutatva arra is, hogy a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerinti bűncselekmény akkor is büntetendő, ha a belső jog szerint nem volt az, s az ilyen bűncselekmények elévülése kizárt. Nemzetközi jogi kötelezettségen alapszik példának okáért az emberiség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, vagy például a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló törvényben körülírt szabályozás is, melyek a jelen dolgozatomban szempontjából nem bírnak relevanciával, így megemlítésükön túlmenően különösebben nem mélyednék el szabályozási kérdéseikben.

A büntető anyagi jogi rendelkezések kapcsán szükséges továbbá megemlíteni, hogy büntetőjogi anyagi jogi kódexünk alapvetően két nagyobb fejezetből áll – az általános részből és a különös részből. Míg az általános rész a büntetőjog anyagi és eljárásjogi rendszerében alkalmazandó fogalmak kvázi definíció-szerű levezetése és bemutatása, melyben meghatározásra kerül például, hogy kik lehetnek elkövetői bármilyen bűncselekményeknek, mik az elkövetők felelősségre vonását korlátozó kizáró vagy megszüntetési okok, mik az alkalmazható szankciótípusok, s azok egymáshoz miként viszonyulnak, mik az intézkedések, mik a büntetések és mik az azok kiszabásának általános alapelvei, addig a különös rész a társadalom érdekeinek szem előtt tartásával a jogalkotó által által kriminalizált egyes büntetőjogi tényállásokat, magatartásformákat sorolja fel, tételesen.

Ennek megfelelően a törvényhozó valamilyen cselekménytípust akként nyilvánít bűncselekménynek, hogy a Btk. különös részébe iktatja annak törvényi tényállását (más bevett kifejezéssel: diszpozícióját), és meghatározza a törvényi tényállást megvalósító cselekmény elkövetőjének büntetését (a büntetési nemet és a büntetési tételt).

¹² Alaptörvény XXVIII. cikk (5) bek.

A törvényi tényállás – amint arra fentebb is utaltam – a büntetőjogban garanciális jelentőségű, a nullum crimen sine lege elvének megtestesítője. Csak az vonható büntetőjogi felelősségre, akinek a cselekménye megvalósítja valamely bűncselekmény törvényi tényállását. A garanciális követelmény formális teljesítése a jogalkotó részéről azonban még kevés. Egy alkotmányos jogállamban *"a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie"*¹³. A nullum crimen sine lege elve mindemellett abban is kifejezésre jut, hogy a különös részben a diszpozíciók felsorolása teljes, analógia útján további bűncselekményi tényállást nem szabad alkotni.

Összegezve a fentieket tehát azt rögzíthetjük, hogy a törvényi tényállás az egyes bűncselekmények (emberölés, lopás stb.) különös részbeli ismérveinek összessége. Mint általában a cselekmény, tárgyi és alanyi elemekből tevődik össze. Objektív elemei a társadalomra veszélyességet, szubjektív elemei tipikusan a bűnösséget alakítják. Mindemellett többek között a törvényi tényállás elemei közé tartozik például a szándékosság és a gondatlanság is.

3.2. A hazai büntető eljárásjog általános bemutatása

A büntetőjogi rendszerünk anyagi büntetőjogának általános részi és különös részi rendelkezésein túlmenően röviden be kell mutassam a büntetőeljárás leglényegesebb kérdéseit is. Ahogyan arra fentebb is utaltam, a nulla poena sine lege (nincs büntetés törvény nélkül) és a nulla crimen sine lege (nincs bűncselekmény törvényi meghatározás nélkül) összekapcsolásával jött létre a harmadik uralkodó irányelv, a nulla poena since crimine, vagyis nincs büntetés bűnelkövetés nélkül. Ez utóbbi nyilvánvalóan mindkét paraméter (a büntetés és a bűnelkövetés) vonatkozásában egyaránt hordozza magában a törvényi felhatalmazás szükségét, ugyanakkor immáron ezek egymásra utaltságából szüli az egyénnel szemben alkalmazható szankció törvényen alapulásának kettős követelményét, egyúttal átvezet a büntető eljárásjog területére is, melynek releváns szabályair röviden ugyancsak szükséges ismertetnem a jelen dolgozatomban.

¹³ Alkotmánybíróság 30/1992. (V. 26.) AB határozata

A büntetőeljárás törvény, a Be. első része az általános rendelkezések alatt két fejezetet ölel fel, és pedig az Alapvető rendelkezéseket és az értelmező rendelkezéseket. Az Alapvető rendelkezések (I. Fejezet) tartalmazzák az egész büntetőeljárásban irányadó általános rendelkezéseket, míg a II. Fejezet - kodifikációs újtásként - értelmező rendelkezéseket sorol fel. Ez utóbbi betűrendes felsorolását adja azoknak a fogalmaknak, amelyek használatára a jogalkalmazóknak leggyakrabban szükségük lehet.¹⁴

A büntetőeljárás a büntetőigény érvényesítésének törvényes rendje. Mint tágabb értelemben vett igazságszolgáltatás, azoknak a jogilag szabályozott eljárási cselekményeknek és jogviszonyoknak az összessége, melyek a büntetőjogi felelősség eldöntésére, a büntetőjogi felelősség érvényesítésére irányulnak. A Be. a bűncselekmények felderítését és a büntetőtörvények alkalmazását biztosító büntetőeljárás szabályokról rendelkezik. A büntetőeljárás a büntetőügy megindításától – mintegy folyamatként – annak jogerős befejezéséig tart, de a törvény által meghatározott kivételes esetekben ezt követően is folytatódhat.

A Be. rendelkezései már a kódex preambulumban világossá teszik, hogy a büntetőeljárás célja a bűncselekmények elkövetőinek meghatározott módon és formában való felelősségre vonása. *„A büntetőeljárás azonban nem csupán egy processzus, hanem önálló értékek hordozója. Ezek a – normatív tartalommal nem bíró – értékek is megjelennek a Preambulum-bekezdésben: a jogalkotó célja a tisztességes, hatékony és észszerű időn belüli eljárás törvény általi biztosítása.”*¹⁵

Szentimentálisnak hathat, de a Be. deklarálta az igazság megállapításának igényét is szem előtt tartani rendeli. Az igazságot azonban szándékoltan nem „pántlikázza fel” anyagi vagy eljárási igazsággá, hogy elkerülje az egyik vagy másik kategóriába való rugalmatlan „beszorulást”, ami nem férne össze a Be. szellemiségével. Hangsúllyal jelenik meg a sértettek érdeke is, ami már a Be. szabályozási elvei közt is kiemelt helyet kapott. Mindemellett a funkciómegosztás igénye a tiszta alkotmányos helyzet büntetőeljárásbeli leképeződését célozza, a rendeltetésszerű joggyakorlás kívánalma pedig részben a hatékonyságot, részben pedig az igazság kiderítése előtt a joggal való visszaélés építette akadályokon való felülemelkedést.

¹⁴ Büntetőeljárás jog I-II. - új Be. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2023. szeptember 1. – Szerkesztő: Belegi József - ORAC

¹⁵ Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez - Főszerkesztő: Polt Péter – Wolters Kluwer

Tekintve, hogy Magyarország a nemzetközi közösség tagja, a közösség által elfogadott eljárásjogi és egyéb (például alapjogi) normákat magára kötelezőnek ismeri el, s ilyenként szerepelteti a büntető eljárásjogában is. A „*nemzetközi jogi és európai uniós kötelezettségeinek figyelembevételével*” megfogalmazást ekként, és nem valamiféle, Magyarországtól vagy a jogi hagyományainktól idegen, oktrojált normák kényszerű befogadásaként kell értelmezni. Amint arra fentebb utaltam, az állam a büntető hatalom kizárólagos hordozója. Ez az elvi alapvetés – az előzőhöz hasonlóan – mind a Be., mind a Btk. preambulumban megjelenik. A büntetőhatalmat az anyagi jog és az eljárási jog együtt testesíti meg, s amikor a büntetőhatalom alapján büntetőigény merül fel (amelynek képviselőjét az ügyészség kezébe teszi le az Alaptörvény), annak a büntetőeljáráson keresztül kell érvényesülnie.

Be. a részletes szabályainak alkalmazásához keretet biztosító alapvető rendelkezések körében – a jogalkalmazás törvényességi kritériumainak szem előtt tartásával nevesíti a büntetőeljárás egészét átfogó (alapvető) garanciális követelményeket. Ezzel szemben a Be. az alapvető rendelkezések körében nem érinti az Alaptörvényben, illetve a büntetőügyben eljáró hatóságok jogállására vonatkozó törvényekben is megjelenő – a büntetőeljárás egészének sajátosságait nem tükröző – szervezeti jellegű szabályokat. Szintén nem nevesíti a Be. itt az Alaptörvényben egyébként rendelt és a büntetőeljárás egészére nem vonatkoztatott – esetenként kivételként érvényesítendő – működési alapelveket sem. Így az Alapvető Rendelkezések között nem kaptak helyet az Alaptörvény 25. cikkének (A bíróság)¹⁶ rendelkezései, de olyan regulák sem, melyek a Be. normáinak adott (konkrét) eljárási cselekmény során történő alkalmazását írják elő, mint amilyen például a tárgyalás nyilvánosságának kérdésköre.

A büntetőeljárási kódexünk szabályozza ennek megfelelően az eljárásra vonatkozó legaprólékosabb részletszabályokat is, így például az eljárásban részt vevő felek jogállását és jogosultságait az eljárás egyes szakaszaiba, vagy például az eljárás különböző szakaszait és az azokban releváns mozzanatok részletszabályait. Ezek ismertetésére azt gondolom, nincs lehetőség a dolgozatomban, mivel ezek önmagukban véve meg tudnának tölteni nem egy, hanem akár több szakdolgozatot is. Van ugyanakkor, amit a büntetőeljárási kódex kapcsán a dolgozatom témaválasztása kapcsán szükséges és indokolt kiemelni – mégpedig a büntetőeljárások során alkalmazandó, alkalmazható kényszerintézkedésekkel kapcsolatos azon rendelkezések körét, amelyek összefüggésben hozhatóak a Cstv. IV/A. Fejezetének rendelkezéseivel.

¹⁶ Alaptörvény 25. cikk

A büntetőeljárás eredményes lefolytatása sokszor elképzelhetetlen kényszerintézkedések nélkül. Ezek a kényszerintézkedések többféle állampolgári jogot sérthetnek, ezek közül is kiemelkedik a személyi szabadsághoz való jog. Ezt nemcsak az indokolja, hogy az egyik legalapvetőbb emberi jogról van szó, hanem az is, hogy a büntetőeljárásban tipikusan a személyi szabadság megsértésére kerülhet sor.

A Be. 271. §-a szabályozza a kényszerintézkedések elrendelésének és végrehajtásának alapvető rendelkezéseit.¹⁷ A kényszerintézkedések elrendelésével és végrehajtásával kapcsolatosan az egyik legfontosabb alapelv a szükségesség és az arányosság elve. Az arányosság elve alapján csak akkor és csak annyiban korlátozhatóak a kényszerintézkedéssel érintett személy jogai, amikor és amennyiben arra a büntetőeljárás célja vagy a további bűncselekmény megelőzése érdekében szükség van. Kényszerintézkedés elrendeléskor tekintettel kell lenni a bűncselekmény fajtájára, a gyanú megalapozottságára, a terhelt személyiségére, az eljárásban vagy a bűncselekmény után tanúsított magatartására. A kényszerintézkedések elrendeléskor tehát a hatóságnak mindenkor össze kell vetnie a büntetőeljárás lefolytatásához fűződő közérdeket a kényszerintézkedéssel érintett személy alapjogainak biztosításához fűződő magánérdekével.

Emellett a többi alapvető jognak is lehet kihatása a kényszerintézkedésekre. Az arányossági (szükségességi) elv alapján a kényszerintézkedés csak akkor és csak annyiban alkalmazható, amikor és amennyiben kevésbé súlyos kényszerintézkedés a céljának a kifejtésére nem elegendő.

„Azon igyekezet során, hogy a bűnüldözést hatékonyra tegyük, mindig tekintettel kell lenni arra, hogy milyen súlyos a vizsgált bűncselekmény, milyen veszélyes a terhelt, és arra is, hogy milyen jelentős az adott kényszerintézkedés. A kényszerintézkedés elrendelésének és tartamának tényleges szükségességét alaposan indokolt mérlegelés alapján kell meghatározni.”¹⁸

¹⁷ Be. 271. §

¹⁸ Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez - Főszerkesztő: Polt Péter – Wolters Kluwer

A Be. konkrét rendelkezéseket is tartalmaz a kényszerintézkedések végrehajtásával kapcsolatosan. Eszerint

- a kényszerintézkedést az érintett kíméletével kell végrehajtani;
- a korlátozással nem érintett alapvető jogokat tiszteletben kell tartani;
- figyelemmel kell lenni arra, hogy a kényszerintézkedés az érintetten kívüli személyt csak a legszükségesebb mértékben érintsen;
- a vagyont érintő kényszerintézkedéseket lehetőleg a napnak a hatodik és huszonkettedik órája között kell végrehajtani;
- biztosítani kell a magántitkot;
- kerülni kell a szükségtelen károkozást.

3.2.1. Kiemelések a büntetőeljárás során alkalmazható kényszerintézkedések közül

A kényszerintézkedéseket a Be. alapvetően két csoportra osztja. Az első csoportba tartoznak a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések, amelyek közül személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésnek nevezzük a távoltartást, a bűnügyi felügyeletet, a letartóztatást és az előzetes kényszergyógykezelést (tehát egyedül az őrizet nem bírói engedélyes, személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés). A második csoportba pedig mindazon kényszerintézkedések tartoznak, amelyek nem érintik a személyi szabadságot. Dolgozatom szempontjából ezen utóbbi csoportba sorolt kényszerintézkedéseknek van relevanciája, így azokra, azok közül is a lefoglalás és a zár alá vétel szabályaira alább részletesebben is kitérek

3.2.1.1. A lefoglalás

A Be. L. fejezetének rendelkezései szabályozzák a lefoglalás szabályait¹⁹. A szabályozás kapcsán szükséges kiemelni az alábbiakat.

A Be. 308. § (1) bekezdésének rendelkezései értelmében „a lefoglalás célja a bizonyítási eszköz, illetve az elkobozható dolog vagy a vagyoneklobzás alá eső vagyon biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás a lefoglalás tárgya feletti tulajdonjogot korlátozza.”²⁰

Fontos és hangsúlyozandó, hogy a lefoglalás annak érdekében történik többek között, hogy vagyoneklobzás alá eső vagyont biztosítson. Dolgozatom szempontjából ezen típusú lefoglalásoknak van relevanciájuk a Cstv. IV/A. Fejezetének rendelkezései vonatkozásában, mint azt alább részletesen bemutatom.

A lefoglalás kötelezően alkalmazandó kényszerintézkedés: a bizonyítási eszközt²¹, illetőleg az elkobozható vagy vagyoneklobzás alá eső dolgokat a Be. 308. § (2) bekezdése értelmében le kell foglalni – ezek esetében tehát ez nem egy lehetőség, hanem törvényi kötelezettség.

A vagyoneklobzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyoneklobzást a gazdálkodó szervezettel szemben kell elrendelni. Ha a terhelt (a gazdagodott személy) meghalt, vagy a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyoneklobzást a jogutóddal szemben kell elrendelni.²²

A lefoglalás tárgya ingó dolog, számlapénz, elektronikus pénz vagy elektronikus adat lehet.²³

Dolgozatom szempontjából, egészen pontosan a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek szempontjából releváns esetkörként jöhetnek szóba a Be. 318.§ és 319.§-ainak rendelkezései, így azokkal részletesebben és behatóbban kell foglalkozni.

A Be. 318. § az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Ha a dolog lefoglalására kizárólag vagyoneklobzás biztosítása érdekében került sor, és annak kiadása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, az, akitől a dolgot lefoglalták, indítványozhatja a dolog megváltásának elfogadását.

¹⁹ Függelék 1 – a lefoglalás hatályos szabályai

²⁰ Be. 308.§ (1) bek.

²¹ amelyek körét egyébiránt a Be. 165. § szabályozza

²² Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez - Főszerkesztő: Polt Péter – Wolters Kluwer

²³ Be. 308.§ (3) bek.

(2) A lefoglalt dolog megváltásának elfogadásáról a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság határoz.

(3) A megváltás összegét az ügyészség, illetve a bíróság állapítja meg. A megváltás összegeként a dolog becsült értékét kell megállapítani.

(4) A megváltás elfogadására irányuló indítványt el kell utasítani, ha a

a) megállapított összeget az érintett vitatja,

b) megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy

c) megváltás összegének a megállapítása aránytalan költséggel járna.

(5) A megváltás elfogadására irányuló indítvány elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) A megváltás során kifizetett összeg a lefoglalt dolog helyébe lép, amelyre a lefoglalás külön határozat nélkül kiterjed, és a lefoglalás az eredetileg lefoglalt dolog tekintetében a megváltással megszűnik. Ilyen esetben a vagyonekmozgást a dolog helyébe lépő összegre kell elrendelni.”²⁴

A lefoglalt dolog pénzbeli megváltására csak a lefoglalást elszenvedő indítványára és csak akkor kerülhet sor, ha a lefoglalást kizárólag pénzben pontosan kifejezhető értékű vagyonekmozgás biztosítása érdekében rendelték el. A megváltás egyfajta kedvezmény a lefoglalást elszenvedő részére, ezért a Be. nemcsak a megváltás elfogadására irányuló indítvány elutasítása elleni jogorvoslatot zárja ki, hanem a megállapított összeg bárminemű vitatását is. Sőt, akkor sincs helye megváltásnak, ha a megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy a megváltás összegének a megállapítása aránytalan költséggel járna. Ha az ügyészség (bíróság) megállapítja a megváltás összegét, és azt a lefoglalást elszenvedő megfizeti, a kifizetett összeg a lefoglalt dolog helyébe lép. Erre az összegre a lefoglalás külön határozat nélkül kiterjed. Amint kifizetik a megváltás összegét, az eredetileg lefoglalt dolog tekintetében a megváltással a lefoglalás külön határozat nélkül is megszűnik. Ezt követően csak az összegre (és nem az eredetileg lefoglalt dologra) rendelhető el a jogerős ítéletben a vagyonekmozgás. Szükséges megjegyezni továbbá, hogy a megváltás érdekében nem

²⁴ Be. 318.§

kell szakértőt kirendelni, a nyomozás során az ügyészség, a vádemelést követően pedig a bíróság a dolog becsült értékén állapíthatja meg.

A felszámolási eljárás során alkalmazandó speciális jogszabályi rendelkezésekkel történő összevetését a lefoglalt vagyonelemek megváltása kérdésköre kapcsán a későbbiekben vizsgáljuk – ugyanakkor a Be. szabályozási rendszerének áttekintése körében szükséges és indokolt egyfelől a megváltás, másfelől a Be. 319.§ rendelkezéseiben szabályozott, a lefoglalt dolog értékesítésére vonatkozó szabályok áttekintése is – különös tekintettel arra, hogy az alábbiakban írt szabályokat a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek vonatkozásában a fentiekben írtakkal egyezően ugyancsak fenntartásokkal kell kezelni – azzal, hogy a felszámolási eljárás alatt nem álló gazdálkodó szervezetekkel szembeni lefoglalások kapcsán azok nyilvánvalóan alkalmazhatóak, míg felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek esetében ugyancsak a speciális, a Cstv. IV/A. Fejezetében rögzített szabályok elemzésénél térek ki.

Mindezekre figyelemmel a Be. 319.§ az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Ha az eljárás során a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség, hivatalból haladéktalanul meg kell vizsgálni, hogy a lefoglalás megszüntetésének van-e helye vagy a lefoglalt dolog értékesíthető-e.

(2) A lefoglalt dolog akkor értékesíthető, ha

- a) a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség,
- b) a lefoglalás megszüntetésének nincs helye, és
- c) a lefoglalt dologgal kapcsolatban senki nem jelentett be megalapozott igényt.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – a lefoglalt dolog értékesítését rendeli el, ha a lefoglalt dolog

- a) gyors romlásnak van kitéve,
- b) huzamos tárolásra alkalmatlan,
- c) kezelése, tárolása, illetve őrzése – különösen a dolog értékére vagy az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolására tekintettel – aránytalan és jelentős költséggel járna, illetve
- d) értéke a lefoglalás várható ideje miatt lényegesen csökkenne vagy ennek veszélye megalapozottan feltehető.

(4) Ha a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség, és a lefoglalás megszüntetésének nincs helye, a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – a lefoglalt dolog értékesítését akkor is elrendelheti, ha a lefoglalt dologgal kapcsolatban bejelentettek megalapozott igényt, és az értékesítéshez a megalapozott igényt bejelentő személy hozzájárult.

(5) A vádemelés előtt a dolog értékesítését az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság is elrendelheti.

(6) A lefoglalt dolog értékesítéséből befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép, amelyre a lefoglalás külön határozat nélkül kiterjed, és a lefoglalás az eredetileg lefoglalt dolog tekintetében az értékesítéssel megszűnik. Ilyen esetben az elkobzást vagy a vagyoneklobzást a dolog helyébe lépő összegre kell elrendelni.

(7) Ha a későbbi bizonyítás érdekében szükséges, a lefoglalt dolog értékesítése esetén a dologból olyan mintát kell biztosítani, illetve a dologról olyan kép- vagy kép- és hangfelvételt kell készíteni, amely az eljárás későbbi szakaszában kétséget kizáróan bizonyítja a dolog lényeges tulajdonságait.

(8) Ha az élőlény lefoglalása az érintett őrizetében hagyásával nem hajtható végre, akkor

a) a legrövidebb időn belül intézkedni kell, hogy az élőlényre a bizonyítás érdekében ne legyen szükség, és

b) a (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén

ba) a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – az élőlény értékesítését rendeli el, vagy

bb) ha a lefoglalt élőlényrel kapcsolatban megalapozott igényt jelentettek be és a megalapozott igényt bejelentő személy az értékesítéshez hozzájárult, a vádemelés előtt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az élőlény értékesítését rendeli el.

(9) A (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság, valamint a vádemelés előtt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az élőlény értékesítése helyett elrendelheti a tulajdonának ingyenes átruházását, ha ahhoz az élőlény tulajdonosa, valamint –

ha a lefoglalt élőlénnel kapcsolatban megalapozott igényt jelentettek be – a megalapozott igényt bejelentő személy hozzájárult.”²⁵

A hivatkozott jogszabályhely kapcsán a szakirodalom akként fogalmaz, hogy „bizonyos dolgoknál előfordulhat, hogy a lefoglalást követően a tárolás költségének vagy a dolog értéke jelentős romlásának a veszélye meghaladja a dolog megőrzéséhez fűződő büntető eljárásjogi érdeket. Ilyenkor sor kerülhet a lefoglalt dolog értékesítésére, amit a nyomozás során bármelyik hatóság elrendelhet (vádemelés után csak a bíróság).”²⁶

Az értékesítés szükségessége ugyanakkor nem jogkérdés. Éppen azért a bűnjelek kezeléséről a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet 33. §-a értelmében szakértőt lehet kirendelni annak érdekében, hogy meg lehessen állapítani, hogy fennáll-e az értékesítés valamelyik különös feltétele.

A lefoglalt dolog értékesítésének általános (együttes) és különös (alternatív) feltételei vannak. Az általános feltételek mindegyikének fenn kell állnia ahhoz, hogy a lefoglalt dolgot értékesíthessék, míg a különös feltételek közül csak egy kell az elrendeléshez.

A lefoglalt dolog értékesítésének általános feltétele, hogy

- a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség;
- a lefoglalás megszüntetésének nincs helye; és
- a lefoglalt dologgal kapcsolatban senki nem jelentett be megalapozott igényt (kivéve, ha az értékesítéshez a megalapozott igényt bejelentő személy hozzájárult).

Ha ez a három általános feltétel együttesen fennáll, akkor a különös feltételek egyikének kell még fennállnia, hogy a lefoglalt dolog értékesíthető legyen: a lefoglalt dolog

- gyors romlásnak van kitéve;
- huzamos tárolásra alkalmatlan;
- kezelése (tárolása, őrzése) aránytalan és jelentős költséggel járna; avagy

²⁵ Be. 319.§

²⁶ Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez - Főszerkesztő: Polt Péter – Wolters Kluwer

– értéke a lefoglalás várható ideje miatt lényegesen csökkenne (vagy ennek veszélye megalapozottan feltehető).

Előfordulhat, hogy a lefoglalt dolog értékesítése mindenképpen indokolt (mert például lehet hogy az eljárás befejezése előtt magától megsemmisülne), de a bizonyítás érdekében mégis szükség lehet a tulajdonságainak a rögzítésére. Ilyenkor a dologból olyan mintát kell biztosítani (vagy képfelvételt, kép- és hangfelvételt kell készíteni), amely az eljárás későbbi szakaszában kétséget kizáróan bizonyítja a dolog lényeges tulajdonságait. A bűnjelek kezeléséről a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet 32. §-a szerint ha a bűnjel értékesítését rendelik el, valamint az a további eljárás érdekében szükséges és lehetséges, elrendelhető az is, hogy a bűnjelkezelő a bűnjelből mintát tartson vissza.²⁷ A bűnjelkezelő a mintát úgy őrzi meg, mint korábban a bűnjelet. Később ez a minta ugyanis alkalmas lehet a bizonyításra.

Szükséges a fentebb ismertetett szabályozás kapcsán megjegyezni, hogy egy felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet tulajdonában álló eszköz lefoglalása és azzal összefüggésben annak a büntetőeljárásban történő értékesítése problémát okozhat, figyelemmel arra, hogy a felszámolási eljárás kezdő időpontja után az adós vagyonával összefüggésben jognyilatkozatot kizárólag a felszámoló tehet (Cstv. 34.§ (2) bek), ugyanakkor a Be. fentebb hivatkozott jogszabályi rendelkezéseiben a lefoglalt vagyontárgy értékesítése kapcsán a felszámolónak semmilyen szerepet nem szán a büntetőeljárási törvény. A Cstv. IV/A. Fejezetének alább ismertetett rendelkezései alapján látható lesz majd, hogy az egyes jogszabályi rendelkezések közötti összeütközés feloldása a Cstv. IV/A. Fejezetének rendelkezéseiből kiolvasható.

A Be. a lefoglalás körében további szabályokat fogalmaz meg a lefoglalt vagyontárgyra és annak kezelésére vonatkozóan, melyeket a függelék tartalmaz is és a dolgozatom szempontjából nem is feltétlenül relevánsak. Ugyanakkor arra álláspontom szerint szükséges és indokolt kitérni, hogy főszabály szerint a lefoglalást általában akkor szünteti meg a bíróság (vádemelés előtt akár az ügyészség is), ha már nincs rá szükség, vagy az eljárás befejeződött (illetőleg ha a lefoglalt dolgot megváltották), mi több a nyomozó hatóságnak (ügyészségnek, bíróságnak) haladéktalanul meg kell szüntetnie a lefoglalást azon tárgyak tekintetében, amelyek

²⁷ a bűnjelek kezeléséről a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet 32.§

lefoglalására a további eljárás érdekében nincs szükség – különös tekintettel arra, hogy a szükségtelenül fenntartott lefoglalás a hatóság kárfelelősségét is megalapozhatja. A bíróságnak a büntetőeljárás során lefoglalt dologról lehetőleg az ügydöntő határozatban az érdemi döntéssel együtt rendelkeznie kell, ugyanígy, ha az ügyész a nyomozást megszüntető határozatot hoz, a büntetőeljárás során lefoglalt dolog tekintetében is határoznia kell.

Főszabály szerint a lefoglalás megszüntetése után a dolgot megsemmisítik, ha értéktelen és arra senki sem tart igényt. Ez alól kivételt jelent, ha a lefoglalt dolog gerinces élő állat, mert azt nem lehet megsemmisíteni. A lefoglalás megszüntetése után sor kerülhet arra is, hogy a lefoglalt dolgot a bíróság (a vádemelés előtt az ügyészség indítványára) elkobozza (ha birtoklása jogszabályba ütközik, vagy a közbiztonságot veszélyezteti), illetve azt kiadják (lásd Be. 321-322. §). Jogszabályba ütközhet a dolog birtoklása például, ha a dolog a közbiztonságra különösen veszélyes eszköz²⁸, így például 8 cm-nél hosszabb szűrő- vagy vágóeszköz, ólmosbot, boxer, gázspray, lőfegyverutánzat, elektromos sokkoló. stb. Megjegyzést érdemel továbbá, hogy a lefoglalás megszüntetése esetén is felmerülhet, hogy a bizonyítás érdekében szükség lehet a lefoglalt dolog tulajdonságainak a rögzítésére. Ilyenkor is mintát kell biztosítani (vagy képfelvételt, kép- és hangfelvételt kell készíteni), hogy az eljárás későbbi szakaszában kétséget kizáróan bizonyítani lehessen a dolog lényeges tulajdonságait.

A jogszabály szabályozza továbbá a lefoglalt dolog kiadására, illetőleg annak ellenértékének kiadására vonatkozó szabályokat is.

Ennek megfelelően a lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot az alábbi sorrendben kell kiadni:

- annak, aki az elkövetéskor a dolog tulajdonosa volt (ha tulajdonjogával kapcsolatban észszerű kétség nem merül fel);
- annak, aki a dolog kiadása iránt megalapozott igényt jelentett be;
- annak, akitől a dolgot lefoglalták (ha a cselekmény nem bűncselekmény, akkor mindenképpen neki kell kiadni);

²⁸ amelynek részletes szabályait a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 28.) Korm. rendelet mellékletében felsorolt tárgyak képezik

- a bíróság határozata alapján az állam tulajdonába kerül a terhelttől (a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személytől) lefoglalt dolog, ha az kétségtelenül mást illet, és ennek a személynek a kiléte nem állapítható meg (de ha később megállapítják a kilétét, a dolog kiadását vagy az értékesítésből származó ellenértéket igényelheti); illetve
- a terheltnak kiadandó dolgot vissza lehet tartani (Be. 323. §).

Sok esetben nem állapítható meg a lefoglalás megszüntetésekor, hogy kit illet a dolog tulajdonjoga (ez különösen akkor lehet igaz, ha az eljárás közben adják ki a lefoglalt dolgot). A Ptk. 5:39. § (1) bekezdése szerint ugyan átruházással csak a dolog tulajdonosától lehet a tulajdonjogot megszerezni, de a Ptk. 5:39. § (2) bekezdése kimondja, hogy a kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző személy megszerzi az átruházással az ingó dolog tulajdonját akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos. A Ptk. 5:39. § (3) bekezdése szerint kereskedelmi forgalomban való szerzésnek minősül az, ha a vevő olyan eladótól vásárol, aki az adásvételi szerződést jogszerűen folytatott, üzletszerű gazdasági tevékenysége körében, saját nevében köti meg. A gyakorlatban tehát, ha valakitől ellopnak egy gépjárművet, akkor a bűncselekmény elkövetésekor ő volt a tulajdonos, tehát a Be. 321. § (1) bekezdése alapján neki kellene kiadni a gépjárművet. Ugyanakkor ha a lopott gépjárművet beadták egy kereskedésbe, és ott valaki azt jóhiszeműen megvásárolja (azaz nem tud arról, hogy a gépjármű lopott), akkor a Ptk. fenti rendelkezése szerint ő a dolog tulajdonosa, függetlenül a korábbi tulajdonos jogától (úgynevezett nem tulajdonostól való tulajdonszerzés). Ilyenkor tehát az elkövetéskori tulajdonos tulajdonjogával kapcsolatban észszerű kétség merül fel, ezért annak kell kiadni a lefoglalt dolgot, aki a dolog kiadása iránt megalapozott igényt jelentett be (aki a kereskedelmi forgalomban megszerezte a gépjármű tulajdonát).²⁹

A bűnjelként lefoglalt dolgok őrzéséről szóló 4/2006. Polgári jogegységi határozat szerint a nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság a büntetőeljárás során bűnjelként lefoglalt dolgot közhatalmi tevékenysége részeként őrzi, kezeli, illetve gondoskodik őrzéséről, kezeléséről. Az ennek során bekövetkezett kárért (szerződésen kívüli károkozóként) a Ptk. 6:548. §-a alapján állhat fenn a felelőssége a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai szerint.³⁰

A dolog értékesítése vagy megváltása esetén a pénzbeli ellenértékből kiadása előtt a lefoglalást megszüntető határozatot hozó hatóság levonja a kezelés (tárolás, őrzés) költségeit, kivéve, ha a

²⁹ Ptk. 5:39. §

³⁰ bűnjelként lefoglalt dolgok őrzéséről szóló 4/2006. Polgári jogegységi határozat

lefoglalás alaptalan volt. A jogosult azonban érvényesítheti az ezt meghaladó igényét a polgári jog szabályai szerint.

Végezetül a lefoglalás szabályai kapcsán szükséges megemlíteni a lefoglalt dolog visszatartására vonatkozó jogszabályi rendelkezések³¹ kapcsán, hogy a lefoglalás három célja közül a vagyonekbevitel esetén a lefoglalt, a terheltnek kiadandó dolgot akkor is vissza lehet tartani, ha egyébként arra az eljárás érdekében már nem lenne szükség. Szintén visszatartható a lefoglalás megszüntetése esetén a terheltnek kiadandó dolog egyéb vagyoni kötelezések biztosítására (pénzbüntetés, büntügyi költség, a magánfél indítványára: polgári jogi igény). Ezek érdekében tehát nem rendelhető el lefoglalás, csak a már más okból (általában a bizonyítás érdekében) lefoglalt dolgok visszatartását teszi lehetővé a törvény. A visszatartás azonban soha nem kötelező. Csak akkor lehet indokolt, ha egyrészt a visszatartandó dolog képez akkora értéket, ami miatt valóban szolgálhatja azt a célt, hogy ebből a vagyoni kötelezéseket ki tudják elégíteni. Másrészt ilyenkor is csak akkor lehet a dolgot visszatartani, ha tartani kell attól, hogy a terhelt a vagyoni kötelezést nem tudja vagy nem akarja a későbbiekben megfizetni. Ha a visszatartást az ügydöntő határozatban a magánfél érdekében rendelték el, akkor két hónapja van arra, hogy megítélt polgári jogi igény esetén végrehajtást kérjen, egyéb törvényes útra utasítás esetén pedig a polgári perben biztosítási intézkedés iránti kérelmet nyújtson be. Ha a magánfél a két hónapos határidőn belül kért végrehajtást (biztosítási intézkedés iránti kérelmet nyújtott be), akkor a lefoglalt dolog a továbbiakban ezeket fogja biztosítani. Ellenkező esetben a polgári jogi igény biztosítását szolgáló visszatartást meg kell szüntetni.

3.2.1.2. A zár alá vétel

A Be. LI. fejezetének rendelkezései szabályozzák a lefoglalás szabályait³² az alábbiak szerint.

³¹ Be. 323.§.

³² Függelék 2 – a zár alá vétel hatályos szabályai

A Be. 324. § (1) bekezdésének rendelkezései értelmében „a zár alá vétel a vagyonekmozgás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jogot függeszti fel.”³³

A zár alá vétel főszabályként csak a rendelkezési jogot érinti, azaz a zár alá vett vagyont nem lehet elidegeníteni vagy más módon megterhelni, ugyanakkor a Ptk. 5:13. § (2) bekezdése szerinti birtoklás, valamint a használat, a hasznosítás és a hasznok szedésének jogát nem. A zár alá vételnek két lehetséges és egy kötelező esete van. El lehet rendelni zár alá vételt a vagyonekmozgás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében, ha megalapozottan lehet tartani attól, hogy azok kielégítését megghiúsítják. Kötelező viszont az elrendelés, ha az ügyben ingatlan elmozgásának van helye. A zár alá vehető vagyon lehet dolog, számlapénz és elektronikus pénz, pénzügyi eszköz, vagyoni értékű jog és vagyoni jellegű követelés.

A Ptk. 5:14. §-a alapján dolog minden birtokba vehető testi tárgy (ingó vagy ingatlan). A dologra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre is.³⁴

Számlapénz a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet 3. számú melléklete szerint az MNB-nél elhelyezett, forintban és devizában vezetett pénzforgalmi számla, és éven belüli lejáratú betétszámlák, valamint a külön jogszabály alapján más hitelintézetnél vezetett pénzforgalmi betétszámla.

Elektronikus pénz a Hpt. 6. § 16. pontja szerint az elektronikus pénz kibocsátójával szembeni követelés által megtestesített, elektronikusan tárolt (ideértve a mágneses tárolást is) összeg, amelyet pénzeszköz átvétele ellenében bocsátanak ki a Pft.-ben meghatározott fizetési műveletek teljesítése céljából, és amelyet az elektronikus pénz kibocsátóján kívül más természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság és egyéni vállalkozó is elfogad, ide nem értve

– a szolgáltatók korlátozott körű hálózatában vagy korlátozott körű áruk vagy szolgáltatások ellenértékének kiegyenlítésére használható eszközön tárolt; vagy

– az olyan távközlési eszközzel, digitális eszközzel vagy más információtechnológiai eszközzel végrehajtott fizetési műveletre használt értéket, ahol a vásárolt áruk vagy szolgáltatások

³³ Be. 324. § (1) bek.

³⁴ Ptk. 5:14. §.

leszállítása és igénybevétele a távközlési eszköz, digitális eszköz vagy információtechnológiai eszköz által történik, és ahol ezen eszköz üzemeltetője nem csak közvetítőként jár el az ügyfél és az áru szállítója vagy a szolgáltatás nyújtója között.

A pénzügyi eszközöket a 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 6. §-a sorolja fel:

a) az átruházható értékpapír;

b) a pénzpiaci eszköz;

c) a kollektív befektetési forma által kibocsátott értékpapír;

d) az értékpapírhoz, devizához, kamatlábhoz vagy hozamhoz, kibocsátáskereskedelmi egységhez vagy más származtatott eszközhöz, pénzügyi indexhez vagy pénzügyi intézkedéshez kapcsolódó opció, tőzsdei határidős ügylet, csereügylet, tőzsdén kívüli határidős kamatláb-megállapodás, valamint bármely más származtatott ügylet, amely fizikai leszállítással teljesíthető vagy pénzben kiegyenlíthető;

e) az áruhoz kapcsolódó opció, tőzsdei határidős ügylet, csereügylet, tőzsdén kívüli határidős ügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, amelyet pénzben kell kiegyenlíteni, vagy az ügyletben résztvevő felek valamelyikének választása szerint – nem a teljesítési határidő lejártá vagy más megszűnési ok miatt – pénzben kiegyenlíthető;

f) az áruhoz kapcsolódó opció, tőzsdén kívüli határidős ügylet, csereügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, amely fizikai leszállítással teljesíthető, feltéve, hogy azzal szabályozott piacon, multilaterális kereskedési rendszerben vagy szervezett kereskedési rendszerben kereskednek, azon szervezett kereskedési rendszerben kereskedett nagykereskedelmi energiatermék kivételével, amelyet a 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő kiegészítéséről szóló, a Bizottság (EU) 2017/565 felhatalmazáson alapuló rendelete 5. cikkében meghatározottaknak megfelelően természetben kell kiegyenlíteni (ténylegesen le kell szállítani);

g) az f) pont alá nem tartozó, más származtatott pénzügyi eszköz jellemzőivel rendelkező, áruhoz kapcsolódó opció, tőzsdei és tőzsdén kívüli határidős ügylet, csereügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, amely fizikai leszállítással teljesíthető, és a 2014/65/EU

európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő kiegészítéséről szóló, a Bizottság (EU) 2017/565 felhatalmazáson alapuló rendeletében meghatározottaknak megfelelően nem kereskedelmi célt szolgál;

h) a hitelkockázat átruházását célzó származtatott ügylet;

i) a különbözetre vonatkozó pénzügyi megállapodás;

j) az éghajlati, időjárási változóhoz, fuvardíjhoz, inflációs rátához vagy más hivatalos gazdasági statisztikához kapcsolódó opció, tőzsdei határidős ügylet, csereügylet, tőzsdén kívüli határidős kamatláb-megállapodás vagy bármely más származtatott ügylet, amelyet pénzben kell kiegyenlíteni, vagy amely az ügyletben részt vevő felek valamelyikének választása szerint – nem a teljesítési határidő lejártá vagy más megszűnési ok miatt – pénzben kiegyenlíthető;

k) egyéb, az a)-j) pontban nem említett eszközhöz, joghoz, kötelezettséghez, indexhez, intézkedéshez kapcsolódó származtatott ügylet, amely rendelkezik a többi származtatott eszköz valamelyikének jellemzőivel, ideértve azt, hogy valamely szabályozott piacon vagy multilaterális kereskedési rendszerben kereskednek vele, valamint a 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő kiegészítéséről szóló, a Bizottság (EU) 2017/565 felhatalmazáson alapuló rendelete 8. cikkében meghatározott származtatott ügylet;

l) az üvegházhatású gáz kibocsátási egység és a légszennyező anyag kibocsátási jog, amely olyan részegységekből áll, amelyek az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény előírásainak megfelelnek.³⁵

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 3. § 31. pontja szerint vagyoni értékű jog: a földhasználat, az ingatlanon fennálló haszonélvezet és használat, a telki szolgálat, valamint az ingatlan bérleti joga³⁶.

Végül a vagyoni jellegű követelésről a Be. miniszteri indokolása azt mondja, hogy ezáltal a felsorolás valamennyi, a büntetőügyben eljáró bíróság által egyszerűbben elbírálnak,

³⁵ 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól 6.§.

³⁶ Szja. tv. 3.§.

jellemzően vagyoni jellegű követelést lefed, és csupán azon követelések esnek e körön kívülre, amelyek érvényesítését a büntetőbíróság a gyakorlati tapasztalatok alapján egyébként is egyéb törvényes útra utasítaná. A büntetőeljárásban így a kártérítésre, a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére, a jogsértés abbahagyására, illetve a sérelmes helyzet megszüntetésére, a sérelmes helyzetet megelőző, illetve az eredeti állapot helyreállítására irányuló, valamint olyan egyéb követelés érvényesíthető, amely valamely dolog kiadását vagy pénz fizetését célozza.

Dolgozatom szempontjából a polgári jogi igény biztosítása nem bír akkora relevanciával, mint a vagyonekbevétele biztosítása érdekében fogantatott zár alá vétel, ezért a továbbiakban a polgári jogi igény biztosítására elrendelt zár alá vétel részletszabályainak elemzésével nem szándékozom foglalkozni, mivel az dolgozatom szempontjából irreleváns mégha gyakoribb is, mint a vagyonekbevétele érdekében elrendelt zár alá vétel esete.

Mindazonáltal előfordulhat, hogy a zár alá vételt ugyan a várható vagyonekbevétele érdekében rendelik el, de olyan vagyont érint, amely nem képezheti vagyonekbevétele tárgyát. Ennek elsősorban az lehet az oka, hogy a vagyonekbevétele alá eső vagyontárgy és ezen vagyontárgy elkülönítése hosszabb időt vesz igénybe, és meg kell őrizni a vagyonekbevétele tárgyát képező vagyontárgyat. A Btk. 74. § (1)–(2) bekezdése szerint a vagyonekbevétele az alábbi vagyontárgyra rendelhető el:

- bűncselekmény elkövetéséből eredő az a vagyontárgy, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett;
- az a vagyontárgy, amelyet az elkövető bünszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett;
- az a vagyontárgy, amelyet a kábítószer-kereskedelemben elkövetője a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett;
- az a vagyontárgy, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyontárgy helyébe lépett;
- az a vagyontárgy, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak;
- az a vagyontárgy, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.

A vagyonekbevétele el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyontárgyra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyontárgyval, a vagyonekbevétele a gazdálkodó

szervezettel szemben kell elrendelni. Ha a terhelt (a gazdagodott személy) meghalt, vagy a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonekmozgást a jogutóddal szemben kell elrendelni. Tehát ha például a nyomozás során beszerzett adatok alapján a terhelt a bűncselekmény elkövetése során vagyontárgyat tett szert, de ennek a helyébe bizonyos vagyontárgyak léptek, és ugyanezen időszak alatt a terhelt nagyobb összeget örökölt, akkor szükséges lehet tisztázni, hogy a bűncselekmény elkövetését követően a terhelt által megszerzett vagyontárgyak melyike származik bűncselekményből és melyik törvényes úton. Ennek tisztázására a hatóságnak három hónap áll rendelkezésére. Ha ez a határidő eredménytelenül letelik, akkor a továbbiakban csak azon vagyontárgyak tekintetében tartható fenn a zár alá vétel, amelyek egyértelműen a bűncselekményből származnak.

A zár alá vételt általában bármelyik hatóság elrendelheti, ugyanakkor csak bíróság rendelheti el a polgári jogi igényt biztosító, a vagyonekmozgás alá nem eső, de nem elkülöníthető vagyont érintő, valamint a százmillió forint feletti értékű zár alá vételt. Ezeknél az indítványt a bíróság felé az ügyészség terjeszti elő azzal, hogy a polgári jogi igény biztosítására szolgáló zár alá vételt a sértettnek kell indítványoznia az ügyészségnél, és az ügyészség a sértett indítványát az ügyiratokkal együtt haladéktalanul továbbítja a bíróságnak. Mint más bíróság által elrendelhető, vagyont korlátozó kényszerintézkedéseknél, a zár alá vételnél is lehetőség van a csak bíróság által elrendelhető zár alá vétel esetén arra, hogy ha a késedelem veszéllyel jár, ideiglenesen a nyomozó hatóság vagy az ügyészség elrendelje a zár alá vételt. Ilyenkor a bíróság határozatát utólag haladéktalanul be kell szerezni, és ha a zár alá vételt a bíróság nem rendeli el, a zár alá vétel feloldásáról rendelkezik, és késedelem nélkül intézkedni kell annak végrehajtása iránt.

Fontos kiemelni, hogy a határozat rendelkező részében a zár alá vétel tényét és a zár alá vétellel biztosított összeget is fel kell tüntetni, és pedig a zár alá vett vagyon valamennyi része tekintetében. Ha az elrendelő határozat ezeket az adatokat nem tartalmazza, akkor a határozatot meg kell változtatni – ezen szabály a Cstv. IV/A. Fejezetének is igen fontos rendelkezése, melyre alább részletesen is ki fogok térni dolgozatomban.

A lefoglalás szabályaihoz hasonlóan módon a zár alá vétel esetében is szabályozza a büntetőeljárás kódex egyfelől a zár alá vett vagyon megváltása, másfelől pedig a zár alá vett vagyon vonatkozásában a zár alá vétel feloldása tárgyában, mely szabályok jelentős mértékben hasonlítanak a lefoglalás szabályaihoz és éppen ezért a Cstv. IV/A. Fejezetének rendelkezéseivel összefüggésben külön kerülnek majd kiemelésre.

A Be. 329. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján „ha a zár alá vételt vagyonekobzás biztosítása érdekében rendelték el és a zár alá vett vagyon rendelkezésre bocsátása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a zár alá vett vagyon megváltásának elfogadását indítványozhatja az, aki a zár alá vétel elrendelésekor jogosult volt a vagyon felett rendelkezni.”³⁷

A vagyonekobzás biztosítására zár alá vett vagyon pénzbeli megváltására csak annak az indítványára kerülhet sor, aki a zár alá vétel elrendelésekor jogosult volt a vagyon felett rendelkezni. A megváltás érdekében nem kell szakértőt kirendelni, a nyomozás során az ügyészség, a vádemelést követően pedig a bíróság a vagyon becsült értékén állapíthatja meg. A megváltás egyfajta kedvezmény a zár alá vételt elszenvedő részére, ezért a Be. nemcsak a megváltás elfogadására irányuló indítvány elutasítása elleni jogorvoslatot zárja ki, hanem a megállapított összeg bármilyen vitatását is. Sőt, akkor sincs helye megváltásnak, ha a megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy a megváltás összegének a megállapítása aránytalan költséggel járna. Ha az ügyészség (vagy a bíróság) megállapítja a megváltás összegét, és azt a zár alá vétel elrendelésekor jogosult személy megfizeti, a kifizetett összeg külön határozat nélkül a zár alá vett vagyon helyébe lép, és csak erre az összegre rendelhető el a jogerős ítéletben a vagyonekobzás. A zár alá vétel az eredetileg zár alá vett vagyon tekintetében a megváltással külön határozat nélkül is megszűnik.

A jogszabály a zár alá vétel feloldását is szabályozza. A zár alá vétel feloldásának két esetcsoportja van. Az elsőbe tartoznak azok, amelyek mind a vagyonekobzás, mind a polgári jogi igény biztosítására szolgáló zár alá vétel feloldására érvényesek:

- a zár alá vétel elrendelésének oka megszűnt;
- a büntetőeljárást megszüntették vagy a nyomozás határideje lejárt;
- a zár alá vett vagyont megváltották;
- az eljárást az adott vagyoni követelés alkalmazása nélkül fejezték be.

A zár alá vétel feloldásának másik esetcsoportja csak a polgári jogi igény érdekében elrendelt zár alá vételre vonatkozik. A polgári jogi igény esetén az alábbi esetekben kell még feloldani a zár alá vételt:

³⁷ Be. 329.§ (1) bek.

- ha a polgári jogi igénnyel érvényesített jog fennállását és a követelés összecszerűségét is érdemben elbírálta a bíróság;
- ha a polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasították;
- ha a magánfél a polgári jogi igény érvényesítésének szándékától elállt vagy visszavonta a polgári jogi igényt.³⁸

A polgári jogi igény biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel feloldásának végrehajtását három hónapra fel kell függeszteni, ha a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében polgári eljárást kíván indítani, és a zár alá vett vagyonra biztosítási intézkedést kíván kérni. Erre a felfüggesztésre azonban főszabályként csak akkor kell sort keríteni, ha

- a zár alá vétel elrendelésének oka megszűnt,
- a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt, vagy
- a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasította.

Ebben a három esetben a sértettet tájékoztatni kell a polgári eljárás során a biztosítási intézkedés indítványozásának lehetőségéről és következményeiről, illetve a zár alá vétel ranghelyére való végrehajtási jog bejegyzésének lehetőségéről és következményéről. Szintén fel kell függeszteni a zár alá vétel feloldását, ha a bíróság a polgári jogi igénnyel érvényesített jog fennállását és a követelés összecszerűségét is érdemben elbírálta, és önkéntes teljesítés vagy végrehajtási eljárás kezdeményezése várható. Ez utóbbi is kötelező felfüggesztési ok, azonban könnyen belátható, hogy mérlegeléstől függ, hogy mi várható a későbbiekben. A zár alá vétel feloldását külön határozat nélkül végre kell hajtani, ha

- a három hónapos határidő eltelt;
- a zár alá vétel elrendelésének oka megszűnt, a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt, vagy a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasította, ennek következtében a polgári eljárás megindult, és a zár alá vett vagyontárgy vonatkozásában biztosítási intézkedést rendeltek el;

³⁸ Be. 332.§.

– a bíróság a polgári jogi igénnyel érvényesített jog fennállását és a követelés összezszerűségét is érdemben elbírált, és a végrehajtási eljárásban a zár alá vett vagyontárgyat lefoglalták, vagy a magánfél, illetve a terhelt igazolta a megítélt polgári jogi igény teljesítését.

Mindemellett a zár alá vétel feloldásának különleges esete, ha a sértett (magánfél) a zár alá vett vagyon rendelkezésére bocsátását kezdeményezi a Pp. szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon. Ha ez a bíróság elrendelte a zár alá vett vagyonnak a sértett (magánfél) rendelkezésére bocsátását, akkor a büntetőeljárásban is fel kell oldani a zár alá vételt.

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy a zár alá vétel feloldásának szabályai attól függenek, hogy milyen eljárási szakban vagyunk. Bírósági szakban csak a bíróság oldhatja fel a zár alá vételt. Nyomozati szakban a bíróság vagy az ügyészség bármikor feloldhatja a bármelyik hatóság által elrendelt zár alá vételt, míg a nyomozó hatóság csak az általa elrendeltet. Az ingatlan értékesítésére a Vht. VII. Fejezete tartalmazza a részletes rendelkezéseket. Az ingatlan tekintetében a zár alá vétel az értékesítéssel megszűnik.

Dolgozatom szempontjából annak az esetkörnek van jelentősége, ha a zár alá vett vagyon a felszámolásban bevonhatóvá, értékesíthetővé és a hitelezők között feloszthatóvá válik. Erre alább részletesen is ki fogok térni, ugyanakkor szükséges rögzíteni, hogy ilyen esetben az eredeti vagyontárgy tekintetében a zár alá vétel célja már nem érvényesülhet. Ezért a felszámolás során a zár alá vétel tárgya megváltozhat:

- ha a felszámolási eljárásban megtörténik a bűnügyi hitelezői igénybejelentés, akkor a hitelezői igény mint követelés lesz a zár alá vétel tárgya;
- ha pedig a felszámolási eljárásban sor kerül a vagyonfelosztásra, az abból származó vagyonrész válik a zár alá vétel tárgyává.

A zár alá vétel tárgya tekintetében bekövetkező mindkét változás külön büntetőeljárási határozat nélkül, a törvény erejénél fogva következik be, és a zár alá vétel a felcserélt tárgyra nézve megszűnik, és a helyébe lépő tárgyra nézve beáll. Ha a vagyonfelosztás során a zár alá vétel helyébe lépő hitelezői igényre nem jut vagyon, akkor a zár alá vétel a törvény erejénél fogva megszűnik. Ha a büntetőeljárásban a (fiktív) hitelezői igényt mint vagyoni jellegű követelést vették zár alá [Be. 324. § (2) bekezdés e) pont], akkor csak abban az esetben történik meg a zár alá vétel tárgyának a cseréje, ha a követelés helyébe a Cstv. 79/B. §-a szerinti eljárásban meghatározott vagyon lépne.

Érintőlegesen szükséges megemlíteni, hogy a büntetőeljárási kódex szabályozza a lefoglalás és a zár alá vétel során történő vagyonelemek kezelésének szabályait is.

A Be. 333-334.§-ai az alábbiak szerint rendelkeznek:

„333. § (1) Az elkobzás és a vagyonelkobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon kezeléséről a lefoglalás, illetve a zár alá vétel során a rendes gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni.

(2) A lefoglalás és a zár alá vétel során gondoskodni kell arról, hogy a bűnügyi vagyon értéke a természetes mértéknél nagyobb arányban ne csökkenjen.

(3) A bűnügyi vagyon kezelése során csak olyan rendelkezés tehető, amelynek célja a bűnügyi vagyon értékének a megőrzése.

(4) A vagyonkezelés során tett intézkedés alapján átalakuló vagyontárgy az eredeti vagyontárgy helyébe lép, arra a lefoglalás és a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed.

334. § (1) A bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszköz kezelésében jogszabályban meghatározottak szerint a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv közreműködik.

(2) A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv jogszabályban meghatározottak szerint ellátja a bűnügyi vagyonnal, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközökkel kapcsolatos feladatokat, így különösen azok

a) nyilvántartását,

b) tárolását, őrzését és

c) kezelését.

(3) A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv törvényben meghatározott esetekben minden olyan intézkedést köteles megtenni, illetve a döntésre jogosult bíróságnál, ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál minden olyan büntetőeljárási döntést kezdeményezhet, amely a bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközök értékének megóvásához szükséges.”³⁹

³⁹ Be. 333-334.§.

Az imént ismertetett szabályokon túlmenően a bűnjelként lefoglalt dolgok őrzéséről szóló 4/2006. Polgári jogegységi határozat értelmében a nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság a büntetőeljárás során bűnjelként lefoglalt dolgot (elektronikus adatot), illetve zár alá vett vagyont a közhatalmi tevékenysége részeként őrzi, kezeli, illetve gondoskodik őrzéséről, kezeléséről. A vagyonról a rendes gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni, hogy a bűnügyi vagyon értéke a természetes mértéknél nagyobb arányban ne csökkenjen. A vagyonkezelés során bekövetkezett kárért (szerződésen kívüli károkozóként) a Ptk. 6:548. §-a alapján állhat fenn a hatóság felelőssége a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai szerint.

A bűnjelkezeléséről a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet tartalmaz részletes szabályokat. Eszerint a bűnjel általában tárgyleletként kerül, kivéve, ha pénz (pénzhelyettesítő eszköz stb.), mert akkor értékként kerül elhelyezésre. A rendelet meghatároz néhány sajátos elhelyezési módot is:

- ha a bűnjel pénz, akkor azt huszonnégy órán belül a bűnjelkezelő letéti számlájára kell befizetni [ha tehát maga a pénz a bizonyíték (például bankrablás), akkor tárgyleletként kerül, ha pedig például a vagyonelkobzás céljából kell lefoglalni, akkor a letéti számlára kell befizetni, mivel ilyenkor helyettesíthető];
- általában az okmányt és az érvénytelenített pénzt az iratok közé kell csatolni;
- a letétbe helyezésre nem alkalmas bűnjel az érdekelt vagy egyes szervek (vállalkozók) őrizetében lehet adni;
- egyes lefoglalt dolgok kezelésére sajátos szabályok vonatkoznak;
- ha a dolog őrzését nem letétbe helyezéssel, hanem más módon oldják meg, lefoglalt dolog egyedi tulajdonságait rögzítő iratot vagy fényképet kell az iratok közé csatolni.

A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv a jogszabályban meghatározottak szerint ellátja a bűnügyi vagyon (lefoglalt bizonyítási eszközök) nyilvántartását, tárolását, őrzését és kezelését.

Természetesen dolgozatom szempontjából annak van relevanciája, hogy a Cstv. IV/A. Fejezetének rendelkezései alapján ezt a vagyonkezelői tevékenységet – amint arra alább részletesen is kitérek – a felszámolási eljárás során eljáró felszámoló végzi.

3.2.3. A büntető eljárásjogi kényszerintézkedések által biztosítani hivatott büntető anyagi jogi szankciók bemutatása

A fentiekben tárgyalt, a büntetőeljárásról szóló törvényben szabályozott kényszerintézkedések, mint eljárásjogi instrumentumok kivétel nélkül a büntetőjog anyagi jogszabályi rendszerében szabályozottak biztosítását, érvényre juttatását hivatottak szolgálni, mondhatni annak alárendelten kerülne alkalmazásra, amint az a szabályozásból is kitűnik. Jelen fejezetben ezekhez az anyagi jogi kérdések kibontásához térünk vissza.

3.2.3.1. Az elkobzás

Az elkobzás egy a Btk 72-73. §-aiban⁴⁰ szabályozott intézkedési forma – a szakirodalom megfogalmazása szerint az elkobzás egy a társadalom védelmét szolgáló intézkedés.⁴¹ Az elkobzás mint tulajdon elvonását szolgáló intézkedés kapcsán előjáróban leszögezhető, hogy az elkövető bűnösségének hiányában, illetve büntethetőséget megszüntető ok fennállása esetén⁴² is elrendelhető, és helye van megrovás alkalmazása mellett is. Az elkobzás előfeltétele tehát nem feltétlenül bűncselekmény elkövetése, így nem szükséges, hogy az elkövető büntetőjogilag felelősségre vonható legyen, ugyanakkor legalább tényállásszerű és (büntető)jogellenes cselekmény elkövetése kell az elrendeléséhez. A fentiekre tekintettel a bíróság eljárást megszüntető végzésében is elrendelhet elkobzást, ha az eljárás megszüntetésének alapja halál, elévülés, kegyelem vagy törvényben meghatározott egyéb ok, illetve az ügy olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb tárgyi súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs

⁴⁰ Függelék 3 – az elkobzás hatályos szabályai

⁴¹ Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez - Szerkesztette: Karsai Krisztina – Wolters Kluwer

⁴² Btk. 25. §

jelentősége. Hasonlóképpen elrendelhető ezen intézkedés, ha a bíróság az eljárást azért szüntette meg, mert a magánindítvány hiányzott, és utóbb már nem volt pótolható. Elrendelhető továbbá az elkobzás az eljárás felfüggesztésének a Be. 535. § (2) bekezdésében meghatározott eseteiben, így akkor, ha a bíróság az eljárást a vádlott tartós, súlyos betegsége vagy a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt, vagy azért függesztette fel, mert a vádlott ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik.

A fentieken túl elkobzás elrendelhető azon esetkörben is, amikor a bíróság a tárgyalás megkezdése után úgy ítéli meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértésnek minősül. A bíróság ilyenkor a vádlottat a bűncselekmény miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmenti, és megállapítja a szabálysértés elkövetését, de nincs akadály vele szemben elkobzás alkalmazásának.

A Btk. 63. § (4) bekezdése alapján az elkobzás alkalmazható büntetés vagy intézkedés mellett is. Mivel a törvény megszorítást nem tartalmaz, bármely büntetéssel együtt állhat, emellett alkalmazható megrovás, próbára bocsátás, kényszergyógykezelés, valamint javítóintézeti nevelés mellett. Nem kizárt továbbá vagyoneklobzással egyidejű elrendelése sem, feltéve, hogy a két intézkedés különböző dolgokra, vagyontárgyakra irányul.

Fontos megjegyezni, hogy ha a dolog nem a tettes tulajdona, nincs helye az elkobzásnak, csak akkor, ha a dolog tulajdonosa a bűncselekmény elkövetéséről előzetesen tudott. E tudás akkor is megállapítható, ha a tulajdonos bűnrészesként nem vett részt a bűncselekmény elkövetésében. Alkalmazási feltétel, hogy az elkobzás mellőzését nemzetközi jogi kötelezettség ne zárja ki. A dolog tulajdonosa vagyoni érdekeltként vehet részt a büntetőeljárásban, jogaira és kötelezettségeire a Be. 57. §-a irányadó. Ha a bíróság elrendelte az elkobzást, a vagyoni érdekelt az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a tulajdonjogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti. Ha ez az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően hatvan napon belül megtörténik, az elkobzás végrehajtását a polgári perben eljáró bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig el kell halasztani.

3.2.3.2. A vagyoneklobzás

A vagyonekobzás egy a Btk 74-76. §-aiban⁴³ szabályozott intézkedési forma.

A vagyonekobzás lényege a bűncselekmény elkövetéséből származó javak elvonásában, azaz a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzet visszaállításában áll, ezáltal nem érinti az elkövető jogszerűen szerzett vagyonát. Ezen intézkedés célja tehát azon vagyon elvonása, amely bűncselekményből ered, azaz törvénytelen, illetve törvényes volt ugyan, de amellyel a bűncselekmény elkövetését támogatták. A bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon elvonása általában a helyreállítást és a megelőzést célozza, míg a Btk. 74. § (1) bekezdés e) pontjában szereplő bűncselekmény támogatását szolgáló vagyon elkobzásának a megelőzés mellett megtorlási cél is tulajdonítható⁴⁴.

A vagyonekobzás a konkrét bűncselekménnyel kapcsolatos vagyon elvonása mellett irányulhat olyan vagyon elvonására is, amelyről a bíróság – a konkrét bűncselekmény megállapítása nélkül – észszerűen feltételezi, hogy az valamilyen egyéb bűncselekményből származik. Utóbbi az úgynevezett kiterjesztett hatályú elkobzás, amelyről a Btk. 74/A. § (1) és (2) bekezdései tartalmazznak rendelkezéseket.

A Btk. 76. §-a alapján a vagyon fogalma alatt a vagyon hasznát, a vagyoni értékű jogot, követelést, továbbá bármely pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is érteni kell. Ilyenformán ingó és ingatlan vagyontárgy, készpénz is lehet a vagyonekobzás tárgya. Utalni kell arra, hogy a vagyoni értéket megtestesítő kriptovaluták mint virtuális fizetőeszközök a fizetésre használt elektronikus adat fogalma alá vonhatók, így vonatkozásukban a törvényi feltételek fennállása esetén az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele intézkedés elrendelésének van helye.

Az elkobzáshoz hasonlóan a vagyonekobzást akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor (Btk. 16. §), kóros elmeállapot (Btk. 17. §) vagy büntethetőséget megszüntető ok (Btk. 25. §) miatt nem büntethető, illetve az elkövetővel szemben büntetés kiszabása helyett megrovást alkalmaztak. További hasonlóság, hogy a vagyonekobzás mint intézkedési nem önállóan, de büntetés és intézkedés mellett is elrendelhető, illetve a törvényi feltételek fennállása esetén elrendelése kötelező.⁴⁵

⁴³ Függelék 4 – a vagyonekobzás hatályos szabályai

⁴⁴ Kis Norbert – Hollán Miklós: Büntetőjog I. Dialóg Campus, Budapest, 2011, 239. o.

⁴⁵ Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez - Szerkesztette: Karsai Krisztina – Wolters Kluwer

4. A gazdasági bűncselekmények specifikumainak bemutatása

Hatályos büntető anyagi jogi jogszabályrendszerünk a Btk. különös részében az egyes büntetőjogi tényállásokat csoportosítva szabályozza, amely csoportosításnak van egy a bűncselekmények egymáshoz viszonyított súlyának, a büntetőjogi szankciók által védett jogi tárgy jelentőségének viszonyában kiolvasható fokozatosága is.

Nyilvánvalóan a legsúlyosabb bűncselekményeknek az emberiség elleni bűncselekmények illetve háborús bűncselekmények, majd ezt követően az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények következnek, és így tovább az emberi jogok sérelmét eredményező bűncselekményekig, amikor is a védett jogi tárgy megváltozik – az állam elleni, az igazságszolgáltatás elleni, a környezet és a természet elleni bűncselekmények következnek sorban. Újabb kategóriát alkotnak a köznyugalom és a közbiztonság elleni bűncselekmények, majd végül elérünk a vagyon elleni erőszakos és nem erőszakos bűncselekményekhez. Ezen büntetőjogi tényállásokon átívelő gyűjtőhalmazként tekinthetünk a gazdasági bűncselekményekre.

Ezek sajátossága, hogy azok elkövetésére akár magánszemélyek, akár gazdálkodó szervezetek, akár gazdálkodó szervezetnek nem minősülő egyéb nem természetes személyek (például alapítványok, pártok) tevékenysége, leginkább gazdálkodó tevékenysége körében elkövetett bűncselekmények gyűjtőfogalmát értjük.

A gazdasági bűncselekmények sajátos vonása, hogy általában keretjelleggel szabályozzák az egyes tényállásokat. Ez azt jelenti, hogy az adott bűncselekmény megvalósításához valamilyen más egyéb szakigazgatási ágazatba tartozó jogszabálysértés elkövetésével valósítja meg az adott büntetőjogi tényállást az elkövető. Tipikusan ilyennek mondható a költségvetési csalás⁴⁶ törvényi tényállása, amely a keretnormát akként szabályozza, hogy az elkövető úgy tudja elkövetni tényállásszerűen a bűncselekményt, ha cselekményével a költségvetésnek kárt okoz.

A gazdasági bűncselekmények megemlítése dolgozatom szempontjából azért bír különösen nagy jelentőséggel, mert a felszámolási eljárások kapcsán tapasztalt büntetőeljárások szinte kivétel nélkül ilyen gazdasági bűncselekményi körbe tartozó elkövetési alakzatokhoz kapcsolódik.

⁴⁶ Btk. 396.§

5. A gazdasági bűncselekmények és a gazdálkodó szervezetek fizetéseképtelenné válásának találkozása – a két halmaz metszete, az évtizedes problémák bemutatása, amelyek megoldásra vártak – a büntetőeljárások körében kényszerintézkedés alá vont vagyonelemek reintegrálásának kérdésköre

A gazdasági bűncselekmények elkövetése miatti büntetőeljárások megindulása sok esetben eredményezi egy gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenné válását és akár fordítva is – egy gazdálkodó szervezet felszámolási eljárás alá kerülése maga után vonhatja olyan büntetőeljárások megindulását, amelyek kapcsán arra derül fény, hogy az adós gazdálkodó szervezet gazdálkodó tevékenysége során büntetőjogi tényállásba ütköző jogügyleteket is megvalósított.

Egy elképzelt esetpélda mentén haladva megkísérlem bemutatni az átfedéseket. Induljunk ki abból, hogy adott egy gazdálkodó szervezet, amely egy beruházást valósít meg. Részben a tulajdonosok által biztosított önerőből, részben finanszírozó pénzintézetek idegen tőkéjével. A beruházás elkészül, megkezdődik az operáció, aminek egyrészt költség oldala van, másrészt bevételi oldala. Induljunk ki abból a feltevésből, hogy a bevételek fedezik a működés költségeit, továbbá a beruházáshoz bevont idegen tőke adósságszolgálatára is fedezetet nyújtanak, tehát a beruházás valamilyen szinten profitot termel.

Amikor a beruházás már megvalósult és működik, akkor derül ki, hogy a tulajdonosi kör esetlegesen bűncselekményeket követett el, ami miatt megindul egy vagy több büntető eljárás – a tulajdonos magánszemélyekkel szemben.

A büntetőeljárás során a nyomozóhatóság bűnügyi zár alá vonja a társaság vagyonelemét, így köztük ezt az említett beruházást is, amivel gyakorlatilag korlátozza a beruházás felett a gazdálkodó szervezetnek, mint tulajdonosnak a rendelkezési jogát. A beruházás a bevont idegen forrás (hitel) fedezetéül szolgál, a finanszírozó pénzintézet jelzálogjogával terhelt, ugyanakkor a tulajdoni lapjára a fedezeti vagyonelemnek felkerül a bűnügyi zár is a jelzálogjogot követő rangsorban.

Ez önmagában véve a beruházáshoz felvett hitelszerződés felmondását eredményezheti, hiszen a finanszírozó a fedezetét nem látja biztonságban. A hitelszerződés felmondása és a beruházáshoz felvett hitel azonnal, egy összegben lejárttá és esedékessé tétele pedig a tulajdonos gazdálkodó szervezet fizetési képtelenségéhez, felszámolásához vezet.

A felszámolásban a felszámoló a Cstv. 34.§ (2) bekezdésének rendelkezései alapján kizárólagosan jogosult az adós gazdálkodó szervezet vagyonával összefüggésben rendelkezni, illetőleg bármilyen jognyilatkozatot megtenni. Ugyanakkor ezen kizárólagos, az adós vagyona feletti rendelkezési joga összeütközik a büntügyi zár miatti tulajdonosi joggyakorlási korlátozásokkal, így a felszámoló voltaképpen nem tud a büntügyi zárral terhelt vagyonelemmel rendelkezni – az elsődleges probléma tehát a tulajdonosi joggyakorlással kapcsolatos kérdések kapcsán fennálló jogszabályi összeütközés.

Mindemellett a büntetőeljárás jogerős lezárultaig bezárólag (amely több éves időtartamot jelent minden esetben) a zár alá vett vagyonnal kapcsolatosan felmerülő állagmegóvási feladatok továbbra is a tulajdonos gazdálkodó szervezetre hárulnak. Az esetpéldánkból kiindulva tehát a beruházás állagának megóvása érdekében a szükséges karbantartási munkálatok (pl. a liftek működési certifikációinak megújítása) vagy akár csak az épület károsodástól történő megóvása (pl. temperáló fűtés) mind olyan költségtételeket jelentenek, amelyekre egyáltalán nem biztos, hogy van likvid fedezet az adós felszámolási eljárásában.

Ha és amennyiben nincs az állagmegóváshoz likvid forrás, úgy az értékvesztést megelőzendő a legkézenfekvőbb megoldás az adósi vagyon mielőbbi értékesítése, amely azonban a büntügyi zár folytán nem lehetséges, hiszen a tulajdonosi jogok gyakorlása e körben korlátozva van. Ezáltal tehát a büntügyi zárral terhelt vagyonelem állagának és ezáltal értékének megóvása egyáltalán nem biztosított.

Konzerválódik tehát egy olyan állapot, ahol a büntügyi zárral érintett vagyonelem értéke elkerülhetetlenül romlani kezd – ami nem csak a felszámolási eljárásba bejelentkezett hitelezők (kiváltképp a privilegiált biztosított hitelezők) érdekeit nem szolgálja, de a büntetőeljárásban sem szolgálja azt a célt, aminek az érdekében a büntügyi zár elrendelésre került.

A büntetőeljárásban a büntügyi zár elrendelésének két alapvető feltétele illetve esetköre van:

- egyfelől a büntügyi költségekre jelenthet fedezetet a büntetőeljárás jogerős lezárását követően,
- másfelől a sértettek polgári jogi igényeinek képezheti fedezetét.

Tipikusan azonban sem a Magyar Állam, sem a sértettek nem jelentkeznek be a bünygyi zár alá vett vagyonelemet tulajdonló gazdálkodó szervezet felszámolási eljárásába, ami újabb problémához vezethet.

A Cstv. 38.§ (3) bekezdésének rendelkezései alapján ugyanis felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni.⁴⁷

Ha és amennyiben a Magyar Állam vagy a sértettek nem jelentik be a Cstv. 37.§ (3) bekezdése szerinti 180 napos jogvesztő határidőn belül nem jelentik be igényeiket, úgy a bünygyi zár révén abban az esetben, ha a büntetőeljárás eredményeképpen például elkobzást rendelnek el, úgy olyan hitelező követelése fog kielégítést nyerni, aki a felszámolási eljárásban soha nem is volt hitelező.

Kiváltképp érvényes ez a finanszírozó pénzintézetnek, a zálogjogi biztosítékkal rendelkező privilegizált hitelező tekintetében. A szóban forgó beruházáshoz ugyanis döntő hányadában általában a finanszírozó járul hozzá (magasabb az idegen tőke aránya, mint a saját erő), ezáltal a finanszírozó pénzintézet abban a helyzetben találja magát, hogy ha és amennyiben a saját erőt a tulajdonosi kör büncselekmény útján szerzett forrásból biztosította a beruházáshoz, akkor végső soron a pénzintézet az elkövetett büncselekménnyel összefüggésben felmerülő bünygyi költségekre vagy a sértetteket ért károk megtérítésére nyújtotta a finanszírozást a beruházás megvalósításához. Ez egyrészt nyilvánvalóan teljesen kiszámíthatatlan és előre nem prognosztizálható kockázata a pénzintézeteknek, ugyanakkor igen nagy mértékben vetheti vissza akár a hitelkihelyezési szándékot is a bankok részéről és alapjaiban ingathatja meg a kereskedelmi banki működést, a hitelkihelyezést, ami áttételesen a teljes gazdaság megbénulásához vezethet.

Minezeken túlmenően további problémát vethet fel az állam megítélése is, hiszen ha és amennyiben a bünygyi költségek kerülnek mindent megelőzően a kielégítési sor legelejére, úgy abban az esetben, az szintén rendkívül kedvezőtlen helyzetet teremthet nem csak a felszámolásba bejelentkezett hitelezők, de a büncselekmény sértettjei részéről is, hiszen ha például a beruházás a fentiekben kifejtettek okán a bünygyi zár miatt állagromlásnak indul és elértéktelenedik, akkor könnyen előfordulhat, hogy a büntetőeljárás lezárást követő

⁴⁷ Cstv. 38.§ (3) bek.

kényszerértékesítése során már a bűnügyi költségek teljes összegére sem marad fedezet, így a sértettek végső soron nem is térülnek a zár alá vett vagyomból.

Ez a fenti eseti példán keresztül bemutatott, életből vett helyzet állt fenn egészen 2021. novemberéig bezárólag, amikor is a jogalkotó egy huszárvágással rendezte a több évtizede kialakult helyzetet, amely gátat szabott annak, hogy a büntetőeljárással érintett vagyonelemek állagromlása megállítható legyen, az érintett vagyonelemek pedig visszakerülhessenek a gazdaság körforgásába.

6. A Cstv. IV/A. Fejezete, mint a jogalkotó megoldása a zárolt vagyonelemeknek a gazdaság körforgásába történő visszajuttatására

A ma hatályos jogi szabályozás alapjait a bűnügyi vagyoni igényekkel összefüggő egyes eljárások, valamint a vagyonrendezési eljárás eltérő szabályairól szóló 640/2021. (XI. 25.) Korm. rendelet 2021. november 25-i hatállyal - a Csődtv. eltérő alkalmazását elrendelve – vezette be.

Érdekes tapasztalás volt azzal szembesülni, hogy a jogalkalmazásban eljáró bírói kar reprezentánsai az évtizedek óta létező problémák kapcsán megszületett megoldásokra milyen gyorsan tudtak fanyar iróniával és szarkazmussal reagálni, amikor például Kovács Ildikó szakcikkében azt tartotta szükségesnek és indokoltnak hangsúlyozni, hogy meglátása szerint „*a Kormányrendeletnek indokolása természetesen nincs, így még csak nem is sejthető, hogy milyen jogalkotói cél indokolta a rendelet megalkotását akkor, amikor a 2021. évi CXXXIV. törvény javaslata már nyilvánvalóan készen volt, hiszen azt 2021. november 2-án az Országgyűlés elé terjesztették. Mindenesetre megnyugtató, hogy a Kormányrendelet és a 2021. évi CXXXIV. törvény rendelkezései - néhány kivételtől eltekintve - azonosak, így értelmezésük és alkalmazásuk nem vet fel eltérő problémákat.*”⁴⁸

Mindazonáltal a kormányrendelettel meghonosított jogszabályi rendelkezéseket a jogalkotó az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról szóló 2021. évi CXXXIV. törvény a folyamatban lévő felszámolási eljárásokban is alkalmazandóan, 2021. január 1-jei hatállyal iktatta be a Cstv. rendelkezései közé, a törvény „*A BŰNÜGYI VAGYONT ÉRINTŐ FELSZÁMOLÁS*” című új, IV/A. Fejezetének szabályozásával.

A Cstv. IV/A. Fejezetének szabályait a Cstv. 79/A.§-79/G.§.⁴⁹ rendelkezései tartalmazzák.

Az új szabályozás egyrészt biztosítja az államot a büntetőeljárásból eredően megillető követelések - a pénzösszegre elrendelt vagyonelkobzás, jogi személlyel szemben kiszabott pénzbírság, bűnügyi költség - végrehajthatóságát anélkül, hogy a felszámolási eljárásban

⁴⁸ Kovács Ildikó: A bűnügyi vagyont érintő felszámolás bírói szemmel - Fizetésképtelenségi Jog 2022/1. – Fórum

⁴⁹ Függelék 5 – a bűnügyi vagyont érintő felszámolás szabályai

bejelentkezett más hitelezők érdekei sérülnének, mert valamennyi állami követelés (ha az büntügyi hitelezői igénynek minősül) a Cstv. 57. § (1) bekezdése szerinti rangsorban történő kielégítését írja elő, mégpedig a - sok esetben elhúzódó - büntetőeljárás befejezésének bevárása nélkül. Az állami követelések végrehajthatóságának biztosítására bevezetésre került az előzetes és a végleges büntügyi hitelezői igény jogintézménye és az ezekhez kapcsolódó eljárási rend.

Rendezi ugyanakkor a szabályozás azt a helyzetet is, amikor a büntetőügyben hozott határozat nem eredményez büntügyi hitelezői igényt, hanem az intézkedéssel érintett vagyont ki kell hagyni az adós felszámolás alá tartozó vagyonából.

Hangsúlyozandó, hogy meghatározó jelentőséggel bír a követendő eljárásra nézve a büntetőbíróság határozata, mert az dönti el, hogy keletkezik-e büntügyi hitelezői igény, ezen belül is előzetes büntügyi hitelezői igény, vagy a vagyontárgyat a felszámolási eljárásban figyelmen kívül kell hagyni. Nem minden zár alá vétel keletkeztet ugyanis előzetes büntügyi hitelezői igényt, csak a fedezetet biztosító zár alá vétel, azaz, amelyik a pénzüsszegben kifejezett vagyonekobbzás, illetve pénzbírság behajthatóságát hivatott biztosítani. A büntetőügyben eljáró hatóságoknak a zár alá vételt elrendelő határozatban a 2001. évi CIV. törvény 11. § (3) és (3a) bekezdései, valamint a Be. 327. § (6) és (7) bekezdései szerint meg kell jelölni, hogy a zár alá vétel mely igényt (pénzbírságot, pénzüsszegben elrendelt vagyonekobbzást) biztosítja és milyen összegben, ha pedig a határozat ezeket az adatokat nem tartalmazza, azt ki kell egészíteni. Nem minden határozat keletkeztet végleges hitelezői igényt sem, csak a pénzbírságot kiszabó, pénzüsszegben kifejezett vagyonekobbzást elrendelő és büntügyi költség megfizetésére kötelező határozat.

Abban az esetben, ha a büntetőügyben eljáró hatóság határozatával elrendelt zár alá vétel nem fedezetet biztosító zár alá vétel, vagy ha az adós vagyonára olyan vagyonekobbzást rendeltek el, amely nem minősül pénzüsszegben kifejezett vagyonekobbzásnak, vagy, ha az adós vagyonára lefoglalást, elkobbzást rendeltek el, az annak tárgyát képező vagyont a Csödtv. 79/A. § (9) bekezdése értelmében a gazdálkodó szervezet vagyonába nem tartozó vagyoneként kell kezelni, és azt a zár alá vételt, a lefoglalást, a vagyonekobbzást vagy az elkobbzást végrehajtó szerv, az állami adó- és vámhatóság rendelkezésére kell bocsátani. Ebben az esetben nem keletkezik sem előzetes, sem végleges büntügyi hitelezői igény, és sem a felszámolónak, sem a felszámoló bíróságnak nincs további feladata. Ha a büntetőeljárás befejeződik a felszámolás alatt, és a büntetőbíróság a zár alá vételt, lefoglalást megszünteti úgy, hogy vagyonekobbzásra, elkobbzásra nem kerül sor, akkor a vagyontárgy értékesíthetővé válik. Ha erre csak a felszámolás befejezését követően kerül sor (vagy a döntés később jut a felszámoló tudomására, olyan

időpontban, amikor a zárómérleg visszavonására már nincs lehetősége), vagyonrendezési eljárásnak lesz helye.

Új rendelkezés és új eljárási rend irányadó a felszámolási eljárásban arra az esetre is, ha olyan hitelezői igényt jelentenek be, amelyet (valójában az adóssal szembeni követelést) más, az adóst nem érintő büntetőügyben zár alá vettek. Ez okból sem kerülhet már sor a felszámolási eljárás felfüggesztésére, ugyanakkor ez esetben nincs bűnügyi hitelezői igény, és valójában e rendelkezések nem érintik az adós vagyonát sem, illetve csak annyiban, hogy ha a hitelezői igény törlésre kerül, ezt az igényt nem kell figyelembe venni a vagyonfelosztás során. A bejelentett követelés zár alá vétele esetén csupán a bejelentett követelés jogosultja bizonytalan. Nem tudni még, hogy azt ki szedheti be, az eredeti jogosult, az állam, vagy a hitelezői igény törlésre kerül, elkobzás esetén ugyanis, ha az nem minősül pénzüsszegre elrendelt vagyonelkobzásnak, a követelésről az állam lemond. Ezek a rendelkezések azt célozzák, hogy a bejelentett követelés jogosultja sem a felszámolási eljárás során, sem azt követően ne nyerjen rendelkezési jogot a követelés kielégítése során neki jutó vagyon felett mindaddig, amíg annak sorsa az adott - nem az adóst érintő - büntetőeljárásban nem rendeződik. Lényegében a felszámolási eljárás menetét a bejelentett követelés zár alá vétele nem befolyásolja, ha a felszámolás befejezéséig a zár alá vétel fennmarad, a hitelezőnek a Cstv. 49. §-a szerint kifizetendő, vagy a zárómérleg szerint neki jutó vagyont az állami adó- és vámhatóság rendelkezésére kell bocsátani.

7. A Cstv. IV/A Fejezetének szabályrendszerének gyakorlati hasznosulása és hatályba léptetése óta ismert tapasztalatai

Meglátásom szerint a Csvt. IV/A. Fejezetének hatályba léptetése meghozta a jogalkotó szándékának megfeleltethető várt eredményt. Több büntetőeljárással érintett felszámolási eljárás során is érdemi előrelépés történhetett az adósi vagyon értékesítése terhen, amint azok közül egynémely a sajtóban is megjelent, így például a Quaestor vagyon kapcsán fellelhető olyan cikk is, amely arról értekezik, hogy a Quaestor vagyon büntügyi zár alá került⁵⁰, illetve olyan cikk is, amely immáron arról szól, hogy a Quaestor vagyon kapcsán felszámolási eljárásban sikerült értékesítenie vagyont a felszámolónak⁵¹.

A hivatkozott példában is látható, hogy közel kilenc évvel a büntetőjogi kényszerintézkedés foganatosítása után sikerült értékesíteni a zárolt vagyonelemet, amire a büntügyi vagyont érintő szabályozás 2022. évi beiktatásáig elvi lehetőség sem volt.

Fontos és hangsúlyozandó, hogy az új szabályozási mechanizmus értelmében a zár alá vétel tárgya tekintetében bekövetkező mindennemű változás külön büntetőeljárási határozat nélkül, a törvény erejénél fogva következik be, és a zár alá vétel a felcserélt tárgyra nézve megszűnik, és a helyébe lépő tárgyra nézve beáll. Ha a vagyonfelosztás során a zár alá vétel helyébe lépő hitelezői igényre nem jut vagyon, akkor a zár alá vétel a törvény erejénél fogva megszűnik. Ha a büntetőeljárásban a (fiktív) hitelezői igényt mint vagyoni jellegű követelést vették zár alá [Be. 324. § (2) bekezdés e) pont], akkor csak abban az esetben történik meg a zár alá vétel tárgyának a cseréje, ha a követelés helyébe a Cstv. 79/B. §-a szerinti eljárásban meghatározott vagyon lépne.⁵²

A jogszabály hatályba léptetésének gyakorlati hasznosulása emellett az ügyelosztásból is kiolvasható. Tekintettel arra, hogy a Cstv. 79/A.§ (3a) bekezdésének rendelkezései alapján a büntügyi vagyont érintő felszámolási eljárások során felszámolóként az állami felszámoló, a Nemzeti Reorganizációs Nonprofit Kft. jár el kizárólagosan, így az állami felszámoló honlapján a folyamatban lévő és a már lezárt eljárásaik vonatkozásában közzétett információkból is igen hasznos adatok olvashatóak ki.

⁵⁰ https://mfor.hu/cikkek/vallalatok/Zar_ala_kerult_Quaestor_vagyon_es_Tarsolye_is.html

⁵¹ <https://telex.hu/gazdasag/2024/06/24/tarsoly-csaba-questor-ingatlan-haz-gimesi-sandor>

⁵² Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez - Főszerkesztő: Polt Péter – Wolters Kluwer

Egyrészt információ olvasható ki a Nemzeti Reorganizációs Nonprofit Kft. eljárási statisztikáiból arra nézve, hogy hány folyamatban lévő eljárása van. A Nemzeti Reorganizációs Nonprofit Kft. háromféle eljárásban vesz részt:

- egyfelől a nemzetgazdasági vagy nemzetbiztonsági szempontból a Kormány által stratégiaileg kiemelt jelentőségűvé minősített gazdálkodó szervezetekkel szemben folyamatban lévő eljárásokban,
- másfelől az állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezetekkel szemben folyamatban lévő eljárásokban,
- harmadrészt pedig a Cstv. IV/A. Fejezete szerinti bűnügyi vagyonnal érintett felszámolási eljárásokban.

A Nemzeti Reorganizációs Nonprofit Kft. honlapján⁵³ közzétett adatai alapján látható, hogy eljárásaik igen jelentős hányada bűnügyi vagyont érintő felszámolási eljárás a Cstv. IV/A. Fejezetének szabályrendszere alapján, de emellett az is látható, hogy számos esetben már sikerült is befejezni ilyen felszámolási eljárásokat, amelyek vonatkozásában a dolgozatom tárgyát képező szabályozási mechanizmus és rendszer hiányában mindmáig esély sem lett volna.

⁵³ www.nrn.hu

8. Összegzés, konklúziók

Dolgozatom összegzésekképpen azt tartom szükségesnek rögzíteni, hogy a jogalkotó által 2022.01.01. napjától törvényi szinten (korábban rövid időre kormányrendeleti szinten) bevezetett jogszabályi rendelkezések alapján megnyílt a lehetősége annak, hogy azok a vagyonelemek is visszakerülhessenek a gazdaságunk körforgásába, amelyek valamilyen büntetőjogi tényállás megvalósítása miatt megindult büntetőeljárásban foganatosított kényszerintézkedések okán kényszerűen kikerültek onnan.

Dolgozatomban igyekeztem bemutatni a felszámolási eljárás legalapvetőbb és legjelentősebb sajátosságait annak érdekében, hogy láttassam, hogy milyen típusú eljárás keretei között és milyen módon kerülnek vissza a gazdaság körforgásába a tönkrement, fizetéseképtelenné vált gazdálkodó szervezetek egyes vagyonelemei.

Ugyancsak igyekeztem bemutatni, hogy egy-egy gazdálkodó szervezet élete, működése, gazdálkodása vonatkozásában milyen élethelyzetek állhatnak elő, amelyek nemcsak, hogy a csődjogi, fizetéseképtelenségi jogi terület eszköztárának kényszerű alkalmazását vonják maguk után, hanem alkalmasint a büntetőjogi anyagi jogi és eljárásjogi eszköztárának alkalmazásának kényszerét is. Ennek során a felszámolási eljárások kapcsán értelmezendő és értelmezhető büntetőeljárási kényszerintézkedéseket mutattam be, melyeket a büntető eljárásjogi szabályokat kodifikáló kódex szabályoz, egyúttal ugyancsak igyekeztem bemutatni, hogy ezen eljárásjogi instrumentumok milyen büntető anyagi jogi szankciók, egészen pontosan intézkedések biztosítását, minél eredményesebb megvalósulását hivatottak előmozdítani.

Dolgozatom témájának gócpontjában éppen ezek az anyagi jogi szankciók álltak, melyek sikerének biztosítása érdekében a dolgozatomban tárgyalt büntető eljárásjogi instrumentumok elsődleges célja és rendeltetése kapcsán az körvonalazódott, hogy az adott helyzet konzerválását célozzák a kényszerintézkedés alá vont vagyonelem felett tulajdonjog vagy rendelkezési jog korlátozásával.

Igyekeztem bemutatni, hogy mindez a konzerválás milyen mellékhatásokat von magával, s mindezek kiküszöbölése érdekében miként hatott a több évtizedes feloldatlan, megoldatlan szabályozási kérdés 2021. évi rendezése.

Álláspontom szerint a jogalkotó által bevezetett új szabályozás célt ért, a büntető eljárásjogi kényszerintézkedések alá vont eszközök innentől kontrolláltan, legitim módon visszavezethetőek a gazdaságba, ezáltal egyfelől állaguk és ennél fogva értékük folyamatos

romlása, alkalmasint messze terv feletti avulása megfékezhető, míg a vagyonelemeknek a legális gazdaságba történő reintegrálásának pozitív szinergiahatása elvitathatatlan.

9. Irodalomjegyzék

Szakirodalmi források:

- Pénzügytan (Szerk: Borszéki Éva)
- Vállalatgazdaságtan (Szerk.: Chikán Attila)
- Dr. Juhász László – A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve (Novotni Kiadó / ORAC Kiadó)
- Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez - Főszerkesztő: Polt Péter – Wolters Kluwer
- Büntetőeljárás jog I-II. - új Be. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2023. szeptember 1. – Szerkesztő: Belegi József - ORAC
- Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez - Szerkesztette: Karsai Krisztina – Wolters Kluwer
- Kis Norbert – Hollán Miklós: Büntetőjog I. Dialóg Campus, Budapest, 2011, 239. o.
- Kovács Ildikó: A bűnügyi vagyont érintő felszámolás bírói szemmel - Fizetéseképtelenségi Jog 2022/1. – Fórum

Jogszabályi, joggyakorlati források:

- Magyarország Alaptörvénye
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.)
- 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról (Cstv.)
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
- 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.)
- 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól
- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról (Szja. tv.)
- 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról (Vht.)
- 250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámolóképzési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól

- 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet a bűnjelek kezeléséről a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról
- Az Alkotmánybíróság 30/1992. (V. 26.) AB határozata
- 4/2006. Polgári jogegységi határozat a bűnjelként lefoglalt dolgok őrzéséről

Egyéb források:

- Internet
- Jogtárak
- Média

10. Függelékek

Függelék 1 – a lefoglalás hatályos szabályai

Függelék 2 – a zár alá vétel hatályos szabályai

Függelék 3 – az elkobzás hatályos szabályai

Függelék 4 – a vagyoneklobzás hatályos szabályai

Függelék 5 – a bűnügyi vagyont érintő felszámolás szabályai

Függelék 1 – a lefoglalás hatályos szabályai

L. FEJEZET

A LEFOGLALÁS

A lefoglalás elrendelése

308. § (1) A lefoglalás célja a bizonyítási eszköz, illetve az elkobozható dolog vagy a vagyoneklobzás alá eső vagyon biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás a lefoglalás tárgya feletti tulajdonjogot korlátozza.

(2) El kell rendelni a lefoglalást, ha annak tárgya

a) bizonyítási eszköz, vagy

b) elkobozható, illetve vagyoneklobzás alá esik.

(3) Lefoglalni az ingó dolgot, a számlapénzt, az elektronikus pénzt vagy az elektronikus adatot lehet.

309. § (1) A lefoglalást a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

(2) A bíróság rendeli el a közjegyzői vagy ügyvédi irodában tartott, a közjegyzői vagy ügyvédi tevékenységgel összefüggő védett adatot tartalmazó bizonyítási eszköz lefoglalását.

(3) A vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság rendeli el

- a) a címzettnek még nem kézbesített postai küldemény vagy egyéb zárt küldemény,
- b) a címzettnek még nem továbbított, elektronikus hírközlési szolgáltatás során továbbítandó közlés vagy küldemény, illetve
- c) a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató szerkesztőségében tartott, e tevékenységgel összefüggő bizonyítási eszköz

lefoglalását.

(4) Ha a lefoglalás elrendeléséhez szükséges bírósági vagy ügyészségi határozat meghozatala olyan késedelemmel járna, amely a lefoglalással elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a lefoglalás elrendelésére jogosult döntéséig végrehajthatja a lefoglalást, illetve megtilthatja a közlés vagy küldemény elküldését. Ilyen esetben a lefoglalás elrendelésére jogosult határozatát haladéktalanul be kell szerezni. Ha a lefoglalás elrendelésére jogosult a lefoglalást nem rendeli el, a lefoglalt bizonyítási eszközt vagy küldeményt az érintettnek vissza kell adni, illetve az elküldésre vonatkozó tilalmat fel kell oldani.

310. § (1) Nem lehet lefoglalni

- a) * a terhelt, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy és a védő közötti közlést vagy küldeményt, illetve
- b) a védőnek az ügyre vonatkozó feljegyzését.

(2) A (4) bekezdésben meghatározott kivétellel nem lehet lefoglalni

a) * a terhelt, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy és a tanúvallomás megtagadására jogosult személy közötti közlést vagy küldeményt, illetve

b) azt a bizonyítási eszközt, amelynek tartalmára a tanúvallomás megtagadható,

ha azt a tanúvallomás megtagadására jogosult személy őrzi.

(3) A (4) bekezdésben meghatározott kivétellel nem lehet lefoglalni a tanúvallomás megtagadására a 173. § alapján jogosult személynek a foglalkozása gyakorlása vagy köz megbízatása érdekében használt helyiségében őrzött, e tevékenységével összefüggő iratot vagy elektronikus adatot.

(4) A (2) és (3) bekezdésben meghatározott esetben a lefoglalást el lehet rendelni, ha

a) a bűncselekményt a lefoglalandó bizonyítási eszközre követték el,

b) a lefoglalás tárgya a bűncselekmény eszköze,

c) a lefoglalandó bizonyítási eszköz az elkövető nyomait hordozza,

d) * a tanúvallomás megtagadására jogosult személy az ügyel kapcsolatban megalapozottan gyanúsítható tettességgel, részességgel, bűnpártolással vagy pénzmosással,

e) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy a lefoglalandó bizonyítási eszközt – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott rendelkezésre való figyelmeztetést követően – önként átadja vagy hozzáférhetővé teszi, illetve

f) a tanúvallomás megtagadásra a 174. § alapján jogosult személyt a számára információt átadó személy kilétének felfedésére kötelezte a bíróság.

A lefoglalás végrehajtása

311. § (1) A lefoglalást

a) birtokba vétellel,

b) a megőrzés más módon történő biztosításával,

c) az érintett őrizetében hagyással, vagy

d) az elektronikus adat esetében a 315. § (1) bekezdésében meghatározott módon

lehet végrehajtani.

(2) A lefoglalást akkor lehet az érintett őrizetében hagyással vagy a megőrzés más módon történő biztosításával végrehajtani, ha

a) a dolog birtokba vételre nem alkalmas,

b) a dolog vagy elektronikus adat birtokosának, kezelőjének azok használatához fűződő érdeke ezt indokolja, vagy

c) más fontos ok ezt szükségessé teszi.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetben a lefoglalt dolog vagy elektronikus adat kizárólag a lefoglalást elrendelő bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság hozzájárulásával adható más birtokába. A hozzájárulás esetén a lefoglalt dolog megőrzésére az új birtokos köteles.

(4) A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelemmel érintett dolog lefoglalása a védelem időtartamának leteltét követően hajtható végre.

(5) A lefoglalás végrehajtásának módjáról az elrendelésről szóló határozatban kell rendelkezni.

(6) A büntetőeljárás alatt a lefoglalás fenntartásának indokoltságát jogszabályban meghatározottak szerint vizsgálni kell. Ha a lefoglalásra a továbbiakban az eljárás érdekében nincs szükség, haladéktalanul intézkedni kell a lefoglalás megszüntetése és a lefoglalt dolog kiadása iránt, vagy a lefoglalt dolog elkobzását kell indítványozni.

312. § (1) A lefoglalás végrehajtása érdekében a dolog, illetve az elektronikus adat birtokosát vagy kezelőjét fel kell szólítani, hogy a keresett dolog hollétét fedje fel, illetve az elektronikus adatot tegye hozzáférhetővé. A felszólítás teljesítésének megtagadása esetén a keresett dolgot, illetve elektronikus adatot kutatással vagy motozással kell felkutatni. Erre az érintettet figyelmeztetni kell.

(2) Ha az érintett a felszólításnak nem tesz eleget, rendbírsággal sújtható, kivéve

a) * a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy,

b) az a személy, aki a tanúvallomás megtagadására jogosult, illetve

c) az a személy, aki tanúként nem hallgatható ki.

(3) * A terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy kivételével a lefoglalást akadályozó személy rendbírsággal sújtható.

Az irat lefoglalása

313. § (1) Az eredeti iratot akkor kell lefoglalni, ha

a) az elkobozható,

b) az a vagyonekobzás alá eső vagyonnal kapcsolatos jogcímet vagy az azzal való rendelkezési jogot igazoló okirat,

c) az a bűncselekmény nyomait hordozza,

d) előre meg nem határozható vagy jelentős mennyiségű iratot kell átvizsgálni, vagy

e) a bizonyítás sikeressége érdekében ez feltétlenül szükséges.

(2) Ha az eredeti iratra az eljárás során nincs szükség, arról a lefoglalást elrendelő technikai lehetőségeire, illetve a lefoglalt irat mennyiségére tekintettel a legrövidebb időn belül másolatot

kell készíteni. Ilyen esetben az eredeti irat lefoglalása csak a másolat elkészítéséig, de legfeljebb két hónapig tarthat.

(3) Ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti, a lefoglalt eredeti iratról a birtokosa részére – indítványra – hiteles másolatot kell készíteni.

314. § (1) Ha az irat birtokosa, illetve védője vagy képviselője szerint annak tartalmára a 172. § alapján megtagadható a tanúvallomás és az irat tartalmának a megismeréséhez nem járul hozzá, az iratot, illetve az azt tartalmazó adathordozót lezártan bocsátja a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendelkezésére. Ilyen esetben a nyomozó hatóság, illetve az ügyészségi nyomozást folytató ügyészségi szerv tagja az irat tartalmát nem ismerheti meg.

(2) A nyomozó hatóság által folytatott nyomozás esetén az ügyészség, az ügyészség által folytatott nyomozás esetén a felettes ügyészség a lezárt irat, illetve adathordozó tartalmának megismerése után haladéktalanul dönt a lefoglalásról, vagy ha arra nem jogosult, a lefoglalás elrendelése iránt haladéktalanul indítványt tesz a bíróságnak. Ha az ügyészség vagy a bíróság a lefoglalást nem rendeli el, az irat sem a folyamatban lévő ügyben, sem más büntetőeljárársban bizonyítási eszközként nem használható fel.

Az elektronikus adat lefoglalása és a megőrzésére kötelezés

315. § (1) Az elektronikus adat lefoglalását

a) az elektronikus adatról másolat készítésével,

b) az elektronikus adat áthelyezésével,

c) az azt tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó teljes tartalmáról történő másolat készítésével,

d) az azt tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó lefoglalásával, vagy

e) jogszabályban meghatározott más módon

lehet végrehajtani.

(2) A fizetésre használt elektronikus adat lefoglalását úgy is végre lehet hajtani, hogy az elektronikus adattal olyan műveletet végeznek, amely az érintettnek az elektronikus adat által kifejezett vagyoni érték feletti rendelkezési lehetőségét megakadályozza.

(3) Az elektronikus adatként létező irat lefoglalására a 313–314. § rendelkezéseit is megfelelően alkalmazni kell.

(4) Az elektronikus adat lefoglalását úgy kell végrehajtani, hogy az a büntetőeljárás céljából szükségtelen elektronikus adatra lehetőleg ne terjedjen ki, illetve az ilyen elektronikus adatot a lefoglalás a legrövidebb ideig érintse.

(5) Az elektronikus adatot tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó akkor foglalható le, ha

a) az elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá esik,

b) az tárgyi bizonyítási eszközként bír jelentőséggel, vagy

c) a bizonyítás érdekében az abban tárolt, előre meg nem határozható vagy jelentős mennyiségű elektronikus adat átvizsgálására van szükség.

(6) Ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti, információs rendszer vagy adathordozó lefoglalása esetén az elektronikus adattal rendelkezni jogosult kérésére másolatot kell készíteni az általa megjelölt elektronikus adatról.

316. § (1) A bűncselekmény felderítése, illetve a bizonyítás érdekében elektronikus adat megőrzésére kötelezést lehet elrendelni. Az elektronikus adat megőrzésére kötelezés az elektronikus adat birtokosának, feldolgozójának, illetve kezelőjének (a továbbiakban együtt: megőrzésre kötelezett) az elektronikus adat feletti rendelkezési jogát korlátozza.

(2) Az elektronikus adat megőrzésére kötelezést a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

(3) Az elektronikus adat megőrzésére kötelezést akkor lehet elrendelni, ha az

a) bizonyítási eszköz felderítéséhez,

b) bizonyítási eszköz biztosításához, illetve

c) a gyanúsított kilétének vagy tényleges tartózkodási helyének a megállapításához

szükséges.

(4) A megőrzésre kötelezett a határozat vele történő közlésének időpontjától köteles a határozatban megjelölt elektronikus adatot változatlanul megőrizni és – szükség esetén más

adatállománytól elkülönítve – biztosítani annak biztonságos tárolását. A megőrzésre kötelezett köteles az elektronikus adat megváltoztatását, törlését, megsemmisülését, továbbítását, az elektronikus adatról másolat jogosulatlan készítését vagy az ahhoz való jogosulatlan hozzáférést megakadályozni.

(5) * A megőrzésre kötelezést elrendelő a megőrzéssel érintett elektronikus adatot minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy elektronikus bélyegzővel láthatja el.

(6) Ha az elektronikus adat eredeti helyen történő megőrzése az érintettnek az elektronikus adat feldolgozásával, kezelésével, tárolásával vagy továbbításával kapcsolatos tevékenységét jelentősen akadályozná, az elrendelő engedélyével az elektronikus adat megőrzéséről annak más információs rendszerbe vagy adathordozóra történő átmásolásával gondoskodhat. Az átmásolást követően a megőrzésre kötelezést elrendelő az eredeti elektronikus adatot tartalmazó információs rendszerre vagy adathordozóra a korlátozásokat részlegesen vagy teljesen feloldhatja.

(7) Ahhoz az elektronikus adathoz, amelyet a megőrzésre kötelezés érint, a kényszerintézkedés tartama alatt kizárólag a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság, valamint a megőrzésre kötelezést elrendelő engedélyével a megőrzésre kötelezett jogosult hozzáférni. Arról az elektronikus adatról, amelyet a megőrzésre kötelezés érint, a megőrzésre kötelezett az intézkedés tartama alatt csak az elrendelő engedélyével adhat más részére tájékoztatást.

(8) A megőrzésre kötelezett köteles haladéktalanul tájékoztatni a megőrzésre kötelezést elrendelőt, ha a megőrzésre kötelezéssel érintett elektronikus adatot jogosulatlanul megváltoztatták, törölték, megsemmisítették, továbbították, átmásolták, megismerték, vagy ezek megkísérlésére utaló jelet észlelt.

(9) Az elektronikus adat megőrzésére kötelezést követően a megőrzésre kötelezést elrendelő haladéktalanul megkezdi az elektronikus adatok átvizsgálását. Az átvizsgálás eredményeként a

megőrzésre kötelezést elrendelő dönt a lefoglalás végrehajtása más módjának az elrendeléséről vagy a megőrzésre kötelezést megszünteti.

(10) A megőrzésre kötelezés legfeljebb három hónapig tart. A megőrzésre kötelezés megszűnik, ha a büntetőeljárást befejezték. A büntetőeljárás befejezéséről a megőrzésre kötelezettet tájékoztatni kell.

317. § A lefoglalt dolog megváltására, értékesítésére és elkobzására, valamint a lefoglalás megszüntetésére és visszatartására vonatkozó rendelkezéseket az elektronikus adatra is megfelelően alkalmazni kell.

A lefoglalt dolog megváltása

318. § (1) Ha a dolog lefoglalására kizárólag vagyonekobzás biztosítása érdekében került sor, és annak kiadása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, az, akitől a dolgot lefoglalták, indítványozhatja a dolog megváltásának elfogadását.

(2) A lefoglalt dolog megváltásának elfogadásáról a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság határoz.

(3) A megváltás összegét az ügyészség, illetve a bíróság állapítja meg. A megváltás összegeként a dolog becsült értékét kell megállapítani.

(4) A megváltás elfogadására irányuló indítványt el kell utasítani, ha a

a) megállapított összeget az érintett vitatja,

b) megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy

c) megváltás összegének a megállapítása aránytalan költséggel járna.

(5) A megváltás elfogadására irányuló indítvány elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) * A megváltás során kifizetett összeg a lefoglalt dolog helyébe lép, amelyre a lefoglalás külön határozat nélkül kiterjed, és a lefoglalás az eredetileg lefoglalt dolog tekintetében a megváltással megszűnik. Ilyen esetben a vagyonek Kobzást a dolog helyébe lépő összegre kell elrendelni.

A lefoglalt dolog értékesítése

319. § (1) Ha az eljárás során a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség, hivatalból haladéktalanul meg kell vizsgálni, hogy a lefoglalás megszüntetésének van-e helye vagy a lefoglalt dolog értékesíthető-e.

(2) A lefoglalt dolog akkor értékesíthető, ha

a) a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség,

b) a lefoglalás megszüntetésének nincs helye, és

c) a lefoglalt dologgal kapcsolatban senki nem jelentett be megalapozott igényt.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – a lefoglalt dolog értékesítését rendeli el, ha a lefoglalt dolog

a) gyors romlásnak van kitéve,

b) huzamos tárolásra alkalmatlan,

c) kezelése, tárolása, illetve őrzése – különösen a dolog értékére vagy az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolására tekintettel – aránytalan és jelentős költséggel járna, illetve

d) * értéke a lefoglalás várható ideje miatt lényegesen csökkenne vagy ennek veszélye megalapozottan feltehető.

(4) Ha a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség, és a lefoglalás megszüntetésének nincs helye, a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – a lefoglalt dolog értékesítését akkor is elrendelheti, ha a lefoglalt dologgal kapcsolatban bejelentettek megalapozott igényt, és az értékesítéshez a megalapozott igényt bejelentő személy hozzájárult.

(5) A vádemelés előtt a dolog értékesítését az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság is elrendelheti.

(6) * A lefoglalt dolog értékesítéséből befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép, amelyre a lefoglalás külön határozat nélkül kiterjed, és a lefoglalás az eredetileg lefoglalt dolog tekintetében az értékesítéssel megszűnik. Ilyen esetben az elkobzást vagy a vagyoneklobzást a dolog helyébe lépő összegre kell elrendelni.

(7) Ha a későbbi bizonyítás érdekében szükséges, a lefoglalt dolog értékesítése esetén a dologból olyan mintát kell biztosítani, illetve a dologról olyan kép- vagy kép- és hangfelvételt kell készíteni, amely az eljárás későbbi szakaszában kétséget kizáróan bizonyítja a dolog lényeges tulajdonságait.

(8) * Ha az élőlény lefoglalása az érintett őrizetében hagyásával nem hajtható végre, akkor

a) a legrövidebb időn belül intézkedni kell, hogy az élőlényre a bizonyítás érdekében ne legyen szükség, és

b) a (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén

ba) a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – az élőlény értékesítését rendeli el, vagy

bb) ha a lefoglalt élőlénnel kapcsolatban megalapozott igényt jelentettek be és a megalapozott igényt bejelentő személy az értékesítéshez hozzájárult, a vádemelés előtt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az élőlény értékesítését rendeli el.

(9) * A (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság, valamint a vádemelés előtt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az élőlény értékesítése helyett elrendelheti a tulajdonának ingyenes átruházását, ha ahhoz az élőlény tulajdonosa, valamint – ha a lefoglalt élőlénnel kapcsolatban megalapozott igényt jelentettek be – a megalapozott igényt bejelentő személy hozzájárult.

A lefoglalás megszüntetése és a lefoglalt dolog elkobzása

320. § (1) A lefoglalást meg kell szüntetni, ha

a) arra az eljárás érdekében már nincs szükség,

b) a lefoglalt dolgot megváltották, az eredetileg lefoglalt dolog tekintetében,

c) az eljárást megszüntették, vagy

d) a nyomozás határideje lejárt.

(2) * Ha a lefoglalt dolog értéktelen, és arra senki sem tart igényt, azt – a gerinces élő állat kivételével – a lefoglalás megszüntetése után meg kell semmisíteni.

(3) A bíróság által elrendelt lefoglalást a vádemelés előtt az ügyészség is megszüntetheti.

(4) * Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik, vagy a közbiztonságot veszélyezteti, a bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára, az (5) bekezdésben meghatározott feltételek esetén – a lefoglalás megszüntetése helyett a lefoglalt dolog elkobzásáról határoz.

(5) Ha a bizonyítás érdekében szükséges, a lefoglalt dolog elkobzása vagy megsemmisítése esetén a dologból olyan mintát kell biztosítani, illetve a dologról olyan kép- vagy kép- és hangfelvételt kell készíteni, amely az eljárás későbbi szakaszában kétséget kizáróan bizonyítja a dolog lényeges tulajdonságait.

(6) * Ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a 111. § alapján az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult olyan szervet tájékoztatja, amelynek eljárásában a lefoglalt dolog elkobzására van lehetőség, a (4) bekezdésben meghatározott intézkedést legfeljebb öt munkanapig mellőzheti.

(7) * A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság haladéktalanul intézkedik a lefoglalt dolog elkobzása érdekében, ha

a) a (6) bekezdésben meghatározott határidő eltelt, vagy

b) a 111. §-ban meghatározott szerv a lefoglalást nem rendelte el.

(8) * Ha a 111. §-ban meghatározott szerv a dolog lefoglalását elrendelte, a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a lefoglalást megszünteti, és a lefoglalt dolgot a 111. §-ban meghatározott szervnek kiadja.

321. § (1) A lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot annak kell kiadni, aki a büntetőeljárás tárgyát képező cselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt és tulajdonjogával kapcsolatban észszerű kétség nem merül fel.

(2) Ha nincs olyan személy, akinek az (1) bekezdés alapján a dolgot ki kell adni és ilyen személy az eljárás addig rendelkezésre álló adatai alapján sem állapítható meg, a dolgot annak kell kiadni, aki a kiadása iránt megalapozott igényt jelentett be.

(3) Ha olyan személy sincs, akinek a (2) bekezdés szerint lehetne a dolgot kiadni vagy ilyen személy az eljárás addig rendelkezésre álló adatai alapján sem állapítható meg, a dolgot annak kell kiadni, akitől lefoglalták.

(4) Ha az eljárást azért szüntették meg, mert a cselekmény nem bűncselekmény, a lefoglalt dolgot annak kell kiadni, akitől lefoglalták.

(5) * A terhelttől vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személytől lefoglalt dolog a bíróság határozata alapján az állam tulajdonába kerül, ha az kétségtelenül másét illet, és ennek a személynek a kiléte nem állapítható meg. Ha az ilyen személy kiléte utóbb mégis tisztázódik, az érintett a dolog kiadását vagy az értékesítésből származó ellenértékét

igényelheti. Az igénylő kérelméről a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság határoz.

(5a) * Ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a lefoglalást megszünteti és a dolgot kiadni rendeli, de a dolog átvételére jogosult vagyoni érdekelt a lefoglalás megszüntetéséről és a dolog kiadásáról szóló határozat vagy a dolog átvételére vonatkozó felhívás, továbbá a vádemelés után a jogerős vagy véglegessé vált határozat közlésétől számított három hónapon belül nem veszi át a dolgot, akkor a dolog az állam tulajdonába kerül. Erről a lefoglalás megszüntetéséről szóló határozatban kell rendelkezni.

(5b) * Az (5a) bekezdésben meghatározott jogkövetkezmények nem alkalmazhatók, ha

a) a lefoglalás megszüntetéséről és a dolog kiadásáról szóló határozat közlésére kézbesítési fikció vagy hirdetményi kézbesítés útján került sor, és

b) az (5a) bekezdésben meghatározott jogkövetkezményekről a dolog átvételére jogosult vagyoni érdekelt nem szerzett tudomást.

(6) * Ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a 111. § alapján az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervet tájékoztatja, amelynek eljárásában a lefoglalásra, zárlatra vagy zár alá vételre van lehetőség, a lefoglalás megszüntetésének végrehajtását legfeljebb öt munkanapig felfüggesztheti.

322. § Ha az eredetileg lefoglalt dolog már nem adható ki, a dolog értékesítéséből vagy megváltásából befolyt ellenértéknek a kezelés, tárolás vagy őrzés költségével csökkentett összegét kell az érintettnek kiadni. Ha a lefoglalás alaptalan volt, a dolog ellenértéke a kezelés, tárolás vagy őrzés költségével nem csökkenthető. Erről a lefoglalás megszüntetéséről határozatot hozó bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság a határozatában dönt. A jogosult az ezt meghaladó igényét a polgári jog szabályai szerint érvényesítheti.

A lefoglalt dolog visszatartása

323. § (1) A terheltnek kiadandó dolgot a vele szemben megállapított pénzbüntetés, vagyonekobzás vagy bűnügyi költség biztosítására vissza lehet tartani, erről az ügydöntő határozatban kell rendelkezni.

(2) A lefoglalás megszüntetése esetén a terheltnek kiadandó dolgot a polgári jogi igény biztosítására a magánfél indítványára vissza lehet tartani, erről az ügydöntő határozatban kell rendelkezni.

(3) A polgári jogi igény biztosítását szolgáló visszatartást meg kell szüntetni, ha a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított két hónapon belül nem kért végrehajtást, illetve a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása esetén két hónapon belül a polgári perben biztosítási intézkedés iránti kérelmet nem nyújtott be.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700090.tv> - Wolters Kluwer - Minden jog fenntartva!

Függelék 2 – a zár alá vétel hatályos szabályai

LI. FEJEZET

ZÁR ALÁ VÉTEL

A zár alá vétel elrendelése

324. § (1) A zár alá vétel a vagyonekbevitel vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jogot függeszti fel.

(2) Zár alá vétel rendelhető el

a) a dologra,

b) a számlapénzre és az elektronikus pénzre,

c) a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszközre,

d) bármely más vagyoni értékű jogra, vagy

e) bármely más vagyoni jellegű követelésre [az a)–e) pont a továbbiakban együtt: vagyon].

(3) Zár alá vételt akkor lehet elrendelni, ha

a) az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonekbevitelnek van helye, vagy

b) annak célja polgári jogi igény biztosítása,

és megalapozottan lehet tartani attól, hogy a vagyonekbezés végrehajtását, illetve a polgári jogi igény kielégítését megghiúsítják.

(4) Ha ingatlan ekbezésának van helye, a zár alá vételt el kell rendelni.

325. § (1) * Polgári jogi igény biztosítása érdekében zár alá vételnek a magánfél indítványára, az általa megjelölt, a terhelt vagy a bűncselekmény ekövetésével megalapozottan gyanúsítható személy tulajdonában álló vagy őt illető vagyona van helye. A zár alá vétel akkor is elrendelhető, ha az 557. § szerinti polgári jogi igényt a bíróság a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak küldte meg.

(2) * A polgári jogi igény biztosítása céljából zár alá vételnek a vádemelés előtt a sértett indítványára akkor van helye, ha a sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékát bejelentette és a bejelentés az 556. § (2) bekezdésben foglaltakat tartalmazza. Az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság – hiányos indítvány esetén – a sértettet erről a zár alá vétel elrendelése iránti indítvány előterjesztésekor tájékoztatja.

(3) Ha a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatában vagyonekbezészt rendelt el vagy a polgári jogi igénynek helyt adott, ennek biztosítására – a polgári jogi igény esetében a magánfél indítványára, egyébként hivatalból is – az eljárás jogerős befejezéséig zár alá vételt rendelhet el.

326. § (1) A vagyonekbezés biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel kiterjedhet olyan vagyona is, amely nem képezheti vagyonekbezés tárgyat, ha a zár alá vétel e vagyon megőrzését szolgálja és a bűncselekmény ekövetéséből eredő vagyontól történő elkülönítése időigényes.

(2) Az (1) bekezdés alapján elrendelt zár alá vétel a vagyon elkülönítéséig, de legfeljebb három hónapig tarthat.

327. § (1) A zár alá vételt a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság rendeli el.

(2) A vádemelés előtt a bíróság rendeli el a zár alá vételt, ha

a) annak célja a polgári jogi igény biztosítása,

b) az a 326. §-ban meghatározott vagyont érinti, vagy

c) a zár alá vétel tárgyának értéke a százmillió forintot meghaladja.

(3) A (2) bekezdés a) pontja esetén a sértett a zár alá vételre irányuló indítványát a vádemelés előtt az ügyben eljáró ügyészségnél terjesztheti elő. Az ügyészség a sértett indítványát az ügyiratokkal együtt haladéktalanul továbbítja a bíróságnak.

(4) A (2) bekezdés b) és c) pontja esetén az ügyészség tesz indítványt a zár alá vétel elrendelésére.

(5) * Ha a zár alá vétel elrendelésére a bíróság jogosult és az elrendeléshez szükséges bírósági határozat meghozatala olyan késedelemmel járna, amely a zár alá vétellel elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a bíróság döntéséig elrendelheti a zár alá vételt. Ilyen esetben a nyomozó hatóság a zár alá vétel elrendelésétől számított nyolc napon belül kezdeményezi az ügyészségen a bíróság döntésének a beszerzését, az ügyészség pedig ennek érdekében a zár alá vétel elrendelésétől számított egy hónapon belül

tesz indítványt. Ha a zár alá vételt a bíróság nem rendeli el, a zár alá vétel feloldásáról rendelkezik és késedelem nélkül intézkedik annak végrehajtása iránt.

(6) * Ha a zár alá vételre a Btk. 75. § (1) bekezdésében meghatározott vagyonelkobzás biztosítása vagy kártérítésre, illetve pénz fizetésére irányuló polgári jogi igény biztosítása érdekében került sor, a határozat rendelkező részében ennek tényét, valamint a zár alá vétellel biztosított összeget is fel kell tüntetni. Ha a vagyon részeinek zár alá vételére több eltérő okból került sor, ezeket az adatokat a zár alá vett vagyon valamennyi része tekintetében fel kell tüntetni a határozatban.

(7) * Ha a zár alá vételre a Btk. 75. § (1) bekezdésében meghatározott vagyonelkobzás biztosítása vagy kártérítésre, illetve pénz fizetésére irányuló polgári jogi igény biztosítása érdekében került sor, de a (6) bekezdésben foglaltakat a zár alá vételről rendelkező határozat nem tartalmazza, a zár alá vétel elrendelésére jogosult

a) ügyészség vagy nyomozó hatóság a 366. § megfelelő alkalmazásával, vagy

b) * a bíróság a vádemelés előtt az ügyészség, a terhelt, továbbá ha a sértett zár alá vételt indítványozott, a sértett, valamint a vagyoni érdekelt és a jogszabály alapján a bűnügyi hitelezői igény képviselőjére jogosult egyéb érdekelt indítványára, a vádemelés után hivatalból

a (6) bekezdésnek megfelelően határoz a zár alá vételről rendelkező határozat megváltoztatásáról. *

(8) * A (6) és (7) bekezdés szerinti határozatokat haladéktalanul kézbesíteni kell a vagyoni érdekeltnek, valamint a jogszabály alapján a bűnügyi hitelezői igény képviselőjére jogosult egyéb érdekeltnek is.

A zár alá vétel végrehajtása

328. § (1) Ha van olyan közhiteles nyilvántartás, amelyben a zár alá vett vagyont nyilván kell tartani, a zár alá vételt a zár alá vétel tényének közhiteles nyilvántartásba történő bejegyzésével kell végrehajtani. Ha nincs olyan közhiteles nyilvántartás, amelyben a zár alá vett vagyont nyilván kell tartani, a zár alá vétel végrehajtására a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jog felfüggesztését érvényesíteni képes gazdálkodó szervezetet kell kijelölni. A zár alá vétel végrehajtása iránt haladéktalanul intézkedni kell.

(2) Az (1) bekezdés alapján a közhiteles nyilvántartást vezető szerv, illetve a kijelölt gazdálkodó szervezet köteles a zár alá vételt haladéktalanul végrehajtani, és ennek megtörténtéről a zár alá vételt elrendelő bíróságot, ügyészséget, illetve nyomozó hatóságot tájékoztatni.

(3) Ha a polgári jogi igény biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel tárgya ingó dolog, és a dolog megőrzése érdekében az szükséges, az (1) bekezdésben meghatározott intézkedés mellett a zár alá vételt elrendelő bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság a dolgot birtokba veheti. Az így zár alá vett dolog birtokba vételére a lefoglalás végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(4) A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelemmel érintett dolog zár alá vétele a védelem időtartamának leteltét követően hajtható végre.

(5) * Ha a zár alá vétel tárgya olyan követelés, amelyet fizetésre használt elektronikus adat értékében tartanak nyilván, és a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jog felfüggesztését érvényesíteni képes gazdálkodó szervezet megkeresésétől eredmény nem várható vagy a megkeresés aránytalan nehézséggel járna, akkor a zár alá vétel végrehajtható olyan információs rendszerben végzett művelettel is, amely az érintettnek a követelés fölötti rendelkezési lehetőségét megakadályozza.

(6) * Ha a zár alá vétel végrehajtására az (5) bekezdésben meghatározott művelettel kerül sor, annak megtörténtéről az információs rendszer üzemeltetőjét abban az esetben is tájékoztatni kell, ha a zár alá vétel a tulajdonosi részjogosultságát nem érinti.

A zár alá vett vagyon megváltása

329. § (1) Ha a zár alá vételt vagyonelkobzás biztosítása érdekében rendelték el és a zár alá vett vagyon rendelkezésre bocsátása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a zár alá vett vagyon megváltásának elfogadását indítványozhatja az, aki a zár alá vétel elrendelésekor jogosult volt a vagyon felett rendelkezni.

(2) A zár alá vett vagyon megváltásának az elfogadásáról a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság határoz.

(3) A megváltás összegét az ügyészség, illetve a bíróság állapítja meg. A megváltás összegeként a vagyon becsült értékét kell megállapítani.

(4) A megváltás elfogadására irányuló indítványt el kell utasítani, ha

a) a megállapított összeget az érintett vitatja,

b) a megváltás összegének megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy

c) a megváltás összegének megállapítása aránytalan költséggel járna.

(5) A megváltás elfogadására irányuló indítvány elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) * A megváltás során kifizetett összeg a zár alá vett vagyon helyébe lép, amelyre a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed, és a zár alá vétel az eredetileg zár alá vett vagyon tekintetében a megváltással megszűnik. Ilyen esetben a vagyonekbezárt a vagyon helyébe lépő összegre kell elrendelni.

(7) * Ha a zár alá vételt a polgári jogi igény biztosítására rendelték el, a zár alá vett vagyon megváltására az (1)–(6) bekezdést kell alkalmazni azzal, hogy

a) a zár alá vett vagyon megváltása a magánfél, a vádemelés előtt a sértett hozzájárulása nélkül nem fogadható el,

b) a megváltás összege a magánfél, a vádemelés előtt a sértett által megjelölt követelés összegét nem haladhatja meg, és

c) a zár alá vett vagyon megváltásának elfogadásáról a bíróság határoz.

A zár alá vétel feloldása

330. § (1) A sértett vagy a magánfél a zár alá vett vagyon rendelkezésére bocsátását a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon kezdeményezheti.

(2) A zár alá vételt fel kell oldani, ha az (1) bekezdés alapján indult polgári eljárás során a bíróság a zár alá vett vagyonnak a sértett vagy a magánfél rendelkezésére bocsátását elrendelte.

331. § (1) * A zár alá vételt fel kell oldani, ha

a) elrendelésének oka megszűnt,

b) a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt,

c) az eljárást vagyonekobzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetve a polgári jogi igényt elutasították,

d) a bíróság a polgári jogi igénygel érvényesített jog fennállását és a követelésösszegezését is érdemben elbírált,

e) azt polgári jogi igény biztosítására rendelték el és a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja, vagy

f) a sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékától eláll, illetve a magánfél a polgári jogi igényét visszavonta.

(2) * A polgári jogi igény biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel feloldásának végrehajtását három hónapra fel kell függeszteni, ha

a) az (1) bekezdés a), b) és e) pontja esetén a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében polgári eljárást kíván indítani és a zár alá vett vagyonra biztosítási intézkedést kíván kérni, vagy

b) az (1) bekezdés d) pontja esetén önkéntes teljesítés vagy végrehajtási eljárás kezdeményezése várható.

(3) * A zár alá vétel feloldását külön határozat nélkül végre kell hajtani, ha

a) a (2) bekezdésben foglalt határidő eltelt,

b) az (1) bekezdés a), b) és e) pontja esetén a polgári eljárás megindult és a zár alá vett vagyontárgy vonatkozásában biztosítási intézkedést rendeltek el, vagy

c) az (1) bekezdés d) pontja esetén a végrehajtási eljárásban a zár alá vett vagyontárgyat lefoglalták, vagy a magánfél, illetve a terhelt igazolta a megítélt polgári jogi igény teljesítését.

(3a) * Az (1) bekezdés a), b) és e) pontja esetén a végrehajtás felfüggesztése esetén a sértettet tájékoztatni kell a polgári eljárás során a biztosítási intézkedés indítványozásának lehetőségéről és következményeiről, illetve a zár alá vétel ranghelyére való végrehajtási jog bejegyzésének lehetőségéről és következményéről.

(4) Az 557. § szerinti polgári jogi igénynek a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint határákörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak történő megküldése esetén a zár alá vételt nem kell feloldani.

332. § * (1) A zár alá vételt a vádemelés előtt az elrendelő, azt követően a bíróság oldhatja fel. A nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételt a vádemelés előtt az ügyészség vagy a bíróság is feloldhatja. A bíróság által elrendelt zár alá vételt a vádemelés előtt az ügyészség is feloldhatja.

(2) * Ha a zár alá vétel tárgyát képező ingatlant az adóhatóság által fogatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló törvény vagy a bírósági végrehajtásról szóló törvény alapján értékesítették, az értékesítésből befolyt összegnek az ott meghatározottak szerinti része az értékesített ingatlan helyébe lép, amelyre a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed. Az ingatlan tekintetében a zár alá vétel az értékesítéssel megszűnik.

(3) * Ha a zár alá vett vagyon felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vagyona, és a zár alá vételt a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény alapján a felszámolási eljárásban hitelezői igénynek kell tekinteni, akkor e hitelezői igény a felszámoló által történő nyilvántartásba vételével a zár alá vett vagyon helyébe lép, amelyre a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed, és a zár alá vétel az eredeti vagyon tekintetében megszűnik.

(4) * Ha a felszámolási eljárásban az adós gazdálkodó szervezet vagyona felosztásra került, a (3) bekezdésben meghatározott hitelezői igény helyébe az erre eső felosztott vagyon lép, amelyre a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed, és a zár alá vétel a hitelezői igény tekintetében megszűnik. Ha a vagyon felosztása során a hitelezői igény helyébe nem léphet felosztott vagyon, a zár alá vétel megszűnik.

(5) * Ha a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény alapján az adós gazdálkodó szervezettel szemben bejelentett hitelezői követelés zár alá vételére került sor, a vagyon felosztása során zár alá vett hitelezői követelésre eső vagyonra a (4) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700090.tv> - Wolters Kluwer - Minden jog fenntartva!

Függelék 3 – az elkobzás hatályos szabályai

Az elkobzás

72. § (1) El kell kobozni azt a dolgot,

- a) amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak,
- b) amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre,
- c) amelyre a bűncselekményt elkövették, vagy amelyet a bűncselekmény befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak,
- d) amelynek a birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik.

(2) El kell kobozni azt a sajtóterméket, amelyben a bűncselekmény megvalósul.

(3) Az (1) bekezdés a) és c) pontja esetében – feltéve, hogy a tulajdonos az elkövetésről előzetesen nem tudott – az elkobzást nem lehet elrendelni, ha a dolog nem az elkövető tulajdona, kivéve, ha az elkobzás mellőzését nemzetközi jogi kötelezettség kizárja.

(4) * Az elkobzást akkor is el kell rendelni, ha

- a) az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető,

b) * az elkövetőt megrovásban részesítették,

c) az a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelem időtartama alatt nem hajtható végre.

(5) Nem lehet elrendelni annak a dolognak az elkobzását, amelyre a vagyoneklobzás kiterjed.

(6) Az elkobzott dolog tulajdonjoga törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

(7) Nincs helye elkobzásnak a cselekmény büntethetőségének elévülésére megállapított idő, de legalább öt év elteltével.

73. § A 72. § (1) bekezdés a) és c) pontjában meghatározott esetekben az elkobzás kivételesen mellőzhető, ha az az elkövetőre vagy a tulajdonosra a bűncselekmény súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene, kivéve,

a) ha azt nemzetközi jogi kötelezettség kizárja,

b) ha az elkövető a bűncselekményt bünszervezetben követte el,

c) * kábítószer-kereskedelem, kábítószer birtoklása, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer előállításához szükséges anyaggal visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés, teljesítményfokozó szerrel visszaélés, gyógyszerhamisítás, egészségügyi termék hamisítása, méreggel visszaélés, ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés, környezetkárosítás, természetkárosítás, állatkínzás, orvhalászat, orvvadászat, tiltott állatviadal szervezése, hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés,

radioaktív anyaggal visszaélés, nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés, lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés, nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés, haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, kettős felhasználású termékkel visszaélés vagy veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése esetén.

Függelék 4 – a vagyonekbevitel hatályos szabályai

A vagyonekbevitel

74. § (1) Vagyonekbevitelt kell elrendelni arra

a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyont, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,

b)–c) *

d) a vagyont, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,

e) a vagyont, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak,

f) a vagyont, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.

(2) A vagyonekbevitelt el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyont is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyonekbevitelt a gazdálkodó szervezettel szemben kell elrendelni.

(3) * Ha az elkövető vagy a (2) bekezdés szerint gazdagodott személy meghalt, vagy a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonekhozást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az (1) bekezdés vagy a 74/A. § szerinti vagyonra, amelyre a jogutódlás történt.

(4) *

(5) Nem rendelhető el vagyonekhozás

a) arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,

b) arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek,

c) * az (1) bekezdés a) és d) pontja vagy a (2) bekezdés szerinti vagyonra, ha azzal kapcsolatban a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekménnyel azonos tényállás miatt közigazgatási hatóság, állami adó- és vámhatóság végleges határozatában vagy közigazgatási perben a bíróság jogerős határozatában fizetési kötelezettséget állapított meg, a fizetési kötelezettség erejéig.

74/A. § * (1) Az ellenkező bizonyításáig vagyonekhozás alá eső vagyonnak kell tekinteni, és vagyonekhozást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az elkövető

a) bűnszervezetben való részvétele,

b) a kábítószer forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés elkövetésének,

c) az üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett embercsempészás elkövetésének ideje alatt szerzett.

(2) Az ellenkező bizonyításáig vagyonek Kobzás alá eső vagyonnak kell tekinteni, és vagyonek Kobzást kell elrendelni arra a vagyonra is, amelyet

a) a kábítószer forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés [176. § (1)–(4) és (6) bekezdés, 177. § (1) bekezdés b) pont, c) pont cb) alpont és (2)–(3) és (5) bekezdés], kábítószer termesztése, előállítása, az ország területére behozatala, kivitele, átszállítása [178. § (1)–(5) bekezdés és 179. §], a kábítószer készítésének elősegítése [182. § (1)–(4) bekezdés], a kábítószer-prekurzor forgalomba hozatala, szállítása, azzal közvetítői tevékenység végzése [183. § (1) bekezdés a) pont],

b) az új pszichoaktív anyag előállítása, az ország területére behozatala, kivitele, átszállítása, forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés [184. § (1)–(3) és (5) bekezdés, 184/A. § (1) bekezdés b) pont és c) pont cb) alpont, (2)–(3) és (5) bekezdés, 184/B. § (1) bekezdés a) pont, (2)–(5) bekezdés, 184/C. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont, b) pont ba) alpont, (2)–(5) bekezdés],

c) * az emberkereskedelem és kényszermunka [192. § (1)–(7) bekezdés],

d) * a kerítés (200. §), a prostitúció elősegítése (201. §), a kitartottság (202. §), a gyermekprostitúció kihasználása [203. § (1) és (3)–(4) bekezdés], a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt ábrázoló pornográf felvétel kínálása, átadása, hozzáférhetővé tétele, készítése, forgalomba hozatala, azzal való kereskedelem, illetve nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele [204. § (1) bekezdés b)–c) pont, (2)–(4) bekezdés, (5) bekezdés b) pont és (6) bekezdés], tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek vagy személyeknek pornográf műsorban való szerepeltetése vagy ilyen pornográf műsor szervezése [204/A. § (1) bekezdés b) pont és (2)–(5) bekezdés],

e) a gyermekmunka (209. §), a harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása [356. § (1)–(2) bekezdés],

f) a haszonszerzési célból elkövetett személyes adattal visszaélés [219. § (1) és (3)–(4) bekezdés],

g) a vesztegetés, a vesztegetés elfogadása, a hivatali vesztegetés, a hivatali vesztegetés elfogadása (290–294. §),

h) * a terrorcselekmény [314. §, 315. § (1)–(2) bekezdés, 316. § és 316/A. §], a terrorizmus finanszírozása [318. § és 318/A. §],

i) a bűnszervezetben részvétel [321. § (1) bekezdés],

j) * az embercsempészség (353. §), a jogellenes tartózkodás elősegítése (354. §),

k) a zsarolás (367. §),

l) a különösen nagy vagy különösen jelentős értékre, bűnszervezetben elkövetett sikkasztás [372. § (5) bekezdés a) pontja és (6) bekezdése], a különösen nagy vagy különösen jelentős kárt okozó, bűnszervezetben elkövetett csalás [373. § (5) bekezdés a) pontja és (6) bekezdése], a különösen nagy vagy különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó, bűnszervezetben elkövetett gazdasági csalás [374. § (5) bekezdés a) pontja és (6) bekezdése], a különösen nagy vagy különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó, bűnszervezetben elkövetett hűtlen kezelés [376. § (5) bekezdés a) pontja és (6) bekezdése],

m) az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás [375. § (1)–(5) bekezdés],

n) a pénzhamisítás [389. § (1)–(3)], a pénzhamisítás elősegítése (390. §), a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása [392. § (1)–(2) bekezdés], a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés [393. § (1)–(2) bekezdés], a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése (394. §),

o) a bűnszervezetben elkövetett, különösen nagy vagy különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás [396. § (4)–(5) bekezdés],

p) a pénzmosás (399. §),

q) a bűnszövetségben vagy üzletszerűen elkövetett tiltott adatszerzés [422. § (4) bekezdés b) és c) pont], az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása [424. § (1) bekezdés] elkövetője a büntetőeljárás megindítását megelőző öt évben szerzett, ha a vagyon, illetve az elkövető életvitele az igazolható jövedelmi viszonyaihoz, személyi körülményeihez képest különösen aránytalan.

(3) Nem rendelhető el vagyonekobzás az (1) és (2) bekezdés esetében, ha az elkövető bizonyítja, hogy a vagyon nem bűncselekményből származik.

75. § (1) A vagyonekobzást pénzüsszegben kifejezve kell elrendelni, *

a) * ha a vagyonekobzás alá eső vagyon már nem lelhető fel,

b) * ha a vagyonekobzás alá eső vagyon az egyéb vagyontól nem különíthető el, vagy az elkülönítése aránytalan nehézséget okozna,

c) a 74. § (5) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben.

(2) * A vagyonelkobzást akkor is el kell rendelni, ha

a) az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető,

b) * az elkövetőt megrovásban részesítették,

c) az a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelem időtartama alatt nem hajtható végre.

(3) Az elkobzott vagyon törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

76. § Ezen alcím alkalmazásában vagyonon annak hasznát, a vagyoni értékű jogot, követelést, továbbá bármely, pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is érteni kell.

Függelék 5 – a bűnügyi vagyont érintő felszámolás szabályai

Cstv. IV/A. Fejezet

A BŰNÜGYI VAGYONT ÉRINTŐ FELSZÁMOLÁS

Cstv. 79/A. § (1) E törvény rendelkezéseit az e Fejezetben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni, ha az adóssal szemben nyilvántartásba vett hitelezői követelésre vonatkozóan büntetőeljárásban zár alá vétel elrendelésére került sor vagy ha az adós vagyona

a) a büntetőeljárásról szóló törvényben vagy a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben meghatározott zár alá vétel elrendelésére vagy bűnügyi költség viselésére kötelezésre,

b) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott lefoglalás elrendelésére,

c) a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: Btk.) meghatározott elkobzás, vagyonelkobzás elrendelésére, vagy

d) a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben meghatározott pénzbírság elrendelésére

került sor.

(2) E törvény alkalmazásában

a) pénzösszegben kifejezett vagyonelkobzás: az adós vagyona elrendelt, a Btk. 75. § (1) bekezdésében meghatározott jogerős, ügydöntő határozattal vagy véglegessé vált nem ügydöntő végzéssel elrendelt vagyonelkobzás,

b) fedezetet biztosító zár alá vétel: az adós vagyona elrendelt, a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben meghatározott pénzbírság (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban: pénzbírság) vagy a Btk. 75. § (1) bekezdésében meghatározott vagyonelkobzás biztosítása céljából elrendelt zár alá vétel,

c) előzetes bűnügyi hitelezői követelés: az államnak a fedezetet biztosító zár alá vételről rendelkező, véglegessé vált vagy további jogorvoslattal nem támadható határozat alapján fennálló követelése,

d) végleges bűnügyi hitelezői követelés: az államnak az a követelése, ami a pénzösszegben kifejezett vagyonekbeírás, az adóssal szemben elrendelt pénzbírság, valamint a jogerős ügydöntő határozattal vagy véglegessé vált nem ügydöntő végzéssel az adóssal szemben elrendelt bűnügyi költség (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban: bűnügyi költség) viselésére kötelezés alapján áll fenn [a c) és d) pont a továbbiakban együtt: bűnügyi hitelezői követelés],

e) előzetes bűnügyi hitelezői igénybejelentés: az előzetes bűnügyi hitelezői követelést tartalmazó határozatnak a felszámoló részére történő kézbesítése,

f) végleges bűnügyi hitelezői igénybejelentés: a végleges bűnügyi hitelezői követelést tartalmazó határozatnak a felszámoló részére történő kézbesítése [az e) és f) pont a továbbiakban együtt: bűnügyi hitelezői igénybejelentés],

g) előzetes bűnügyi hitelezői igény: az olyan előzetes bűnügyi hitelezői követelés, amelyet a (7) bekezdés szerinti állami felszámoló nyilvántartásba vett,

h) végleges bűnügyi hitelezői igény: az olyan végleges bűnügyi hitelezői követelés, amelyet a (7) bekezdés szerinti állami felszámoló nyilvántartásba vett [a g) és h) pont a továbbiakban együtt: bűnügyi hitelezői igény],

i) felszámolási zárómérleg alatt egyszerűsített felszámolás esetén érteni kell a 63/B. § szerinti jelentést és vagyonfelosztási javaslatot is.

(3) A bűnügyi hitelezői igény összegeként azt az összeget kell a nyilvántartásba feltüntetni,

a) amelyet a fedezetet biztosító zár alá vétel biztosít, vagy ha ez kevesebb, amely összegen a fedezetet biztosító zár alá vétellel biztosított vagyont a felszámolási eljárásban értékesítették, vagy

b) amely a pénzösszegben kifejezett vagyonekbeírásról, a pénzbírságról, vagy a bűnügyi költségről rendelkező határozatban szerepel.

(3a) A bűnügyi hitelezői követelés bűnügyi hitelezői igényként történő nyilvántartásba vételére és visszaigazolására a (7) bekezdés szerinti állami felszámoló jogosult.

(4) Az állami felszámoló értesíti a büntetőeljárást lefolytató szervet a bűnügyi hitelezői igény összegének a (3) bekezdés a) pontja szerinti változásáról.

(5) Ha az adós vagyona zárlat alá vételt, vagyonelkobzást rendeltek el, az adóssal szemben pénzbírságot szabtak ki, vagy az adóst büntügyi költség viselésére kötelezték, a felszámoló a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül intézkedik az erről szóló határozat büntetőeljárást lefolytató szervtől történő beszerzése iránt.

(5a) A felszámoló az (5) bekezdés szerinti határozat kézhezvételétől számított 8 napon belül megküldi az (5) bekezdés szerinti határozatot az állami adó- és vámhatóság részére.

(6) E törvény alkalmazásában a büntügyi hitelezői igénybejelentést is hitelezői igénybejelentésnek kell tekinteni.

(7) Ha a felszámolás elrendelésére büntügyi hitelezői követelés alapján kerül sor, vagy az adós ellen folyamatban lévő felszámolási eljárásban büntügyi hitelezői igénybejelentés történik, felszámolóként a bíróság – kivéve, ha törvény alapján a pénzügyi szervezet felszámolására létrehozott állami felszámoló szervezetet kell kirendelnie – a 66. § (2) bekezdés szerinti állami felszámolót rendeli ki. Ha a bíróság a 27/A. § (1) bekezdése szerint korábban már jelölt ki más felszámolót, annak felmentéséről, költségeinek megtérítéséről, díjazásának megállapításáról, továbbá az állami felszámoló kirendeléséről a bíróság az állami adó- és vámhatóság büntügyi hitelezői igénybejelentésről való értesítésének kézhezvételét követő 5 munkanapon belül hoz végzést, a bíróság további eljárásra, a felmentett felszámoló és az állami felszámoló jogaira és kötelezettségeire a 66. § (3) bekezdését megfelelően alkalmazni kell. A felmentett felszámoló költsége és díjazása megállapítására, a felmentett felszámoló kötelezettségeire, a kötelezettségeinek teljesítésével összefüggő eljárásra, valamint a kötelezettség elmulasztásának következményeire a 27/A. § (11)–(11c) bekezdésében és a 66. § (3) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

(8) Ha a büntügyi hitelezői követelés nyilvántartásba vételére a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtásáig sor kerül, azt a 28. § (2) bekezdés f) pontjában előírt 40 napos határidőben bejelentettnek kell tekinteni.

(8a) Ha az olyan folyamatban lévő felszámolási eljárásban, amelynek az elrendelésére nem büntügyi hitelezői követelés alapján került sor, büntügyi hitelezői igénybejelentés történik, a felszámolási zárómérleg elkészítése az állami felszámoló kirendelésétől számított két év elteltével kötelező.

(9) Ha az adós vagyona büntetőügyben

- a) véglegessé vált vagy további jogorvoslattal nem támadható zár alá vételt rendeltek el, amely nem minősül fedezetet biztosító zár alá vételnek,
- b) vagyonekötést rendeltek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekötésnek,
- c) véglegessé vált vagy további jogorvoslattal nem támadható lefoglalást rendeltek el, vagy
- d) a jogerős ügydöntő határozattal vagy véglegessé vált nem ügydöntő végzéssel ekötést rendeltek el,

az annak tárgyát képező vagyont a gazdálkodó szervezet vagyonába nem tartozó vagyonként kell kezelni, és a zár alá vételt, a lefoglalást, a vagyonekötést vagy az ekötést végrehajtó szerv rendelkezésére kell bocsátani.

(10) A (9) bekezdésben meghatározott esetekben a 38. § (1) bekezdése nem alkalmazható.

(11) A bíróság a felszámolót az e §-ban meghatározott kötelezettségeinek az elmulasztása miatt 500.000 forintig terjedő – ismételten kiszabható – bírsággal sújthatja.

79/B. § (1) Ha valamely nyilvántartásba vett hitelezői követelésre vonatkozóan büntetőeljárásban zár alá vétel elrendelésére kerül sor, akkor a felszámoló a vagyonfelosztási javaslatban az erre a hitelezői igényre eső vagyont a hitelező jogszerzésével, de zár alá vétellel terheltlen tünteti fel. A vagyonfelosztási javaslat jóváhagyása esetén a zár alá vett hitelezői követelés helyébe lépő vagyonra a zár alá vétel a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 332. § (5) bekezdése alapján külön határozat nélkül kiterjed, és azt a hitelező a zár alá vétellel terheltlen szerzi meg. Ezt a vagyont a felszámoló a zár alá vételt végrehajtó állami adó- és vámhatóság rendelkezésére bocsátja.

(2) Ha az (1) bekezdés szerint zár alá vett hitelezői igényre

- a) a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtása előtt olyan vagyonekötést rendelnek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekötésnek, akkor a vagyonfelosztási javaslatot az (1) bekezdésben meghatározott hitelezői igény figyelmen kívül hagyásával kell elkészíteni,
- b) a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtása után, de a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése előtt olyan vagyonekötést rendelnek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekötésnek, akkor a felszámoló köteles a vagyonfelosztási javaslatot az (1)

bekezdésben meghatározott hitelezői igény figyelmen kívül hagyásával átdolgozni, és azt újra benyújtani a bírósághoz; ebben az esetben az átdolgozott vagyonfelosztási javaslat benyújtását követően a bíróság haladéktalanul hatályon kívül helyezi a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott korábbi végzését.

(3) Ha az (1) bekezdés szerint zár alá vett hitelezői igényre a büntetőeljárásban olyan vagyonekhozást rendelnek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekhozásnak, és az a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése után emelkedik jogerőre vagy válik véglegessé, akkor erre a hitelezői igényre eső vagyonra – mint a megszűnt adóst megillető vagyonra – a Ctv. szerint hivatalból vagyonrendezés lefolytatására kerül sor.

(4) Ha zár alá vétel elrendelésére a 49/D. §-ban meghatározott zálogjoggal biztosított hitelezői követelésre nézve került sor, akkor a zálogjoggal, valamint a 49/D. § (3) bekezdése szerinti joggal terhelt vagyontárgy értékesítéséből, vagy ezekkel a jogokkal biztosított hitelezői követelés behajtásából származó bevételből a jogosultnak járó összeg a zár alá vett hitelezői követelés helyébe lép, amelyre a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed, és az összeget a felszámoló a zár alá vételt végrehajtó állami adó- és vámhatóság rendelkezésére bocsátja.

(5) Ha a (4) bekezdés szerint zár alá vett vagyonra

a) a 49/D. § (1), illetve (4) bekezdése alapján a zálogjoggal biztosított hitelezői követelés kielégítése előtt olyan vagyonekhozást rendeltek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekhozásnak, akkor a zálogjoggal biztosított hitelezői követelést nem lehet kielégíteni és a vagyonfelosztási javaslatot a (4) bekezdésben meghatározott hitelezői igény figyelmen kívül hagyásával kell elkészíteni,

b) a 49/D. § (1), illetve (4) bekezdése alapján a zálogjoggal biztosított hitelezői követelés kielégítése után, azonban a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtása előtt olyan vagyonekhozást rendeltek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekhozásnak, akkor a vagyonfelosztási javaslatot a (4) bekezdésben meghatározott hitelezői igény figyelmen kívül hagyásával kell elkészíteni,

c) a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtása után, de a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése előtt olyan vagyonekhozást rendeltek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekhozásnak, akkor a felszámoló köteles a vagyonfelosztási javaslatot a (4) bekezdésben

meghatározott hitelezői igény figyelmen kívül hagyásával átdolgozni, és újra benyújtani a bíróságnak; ebben az esetben az átdolgozott vagyonfelosztási javaslat benyújtását követően a bíróság haladéktalanul hatályon kívül helyezi a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott korábbi végzését.

(6) Ha a (4) bekezdés szerint zár alá vett vagyonra a büntetőeljárásban olyan vagyonekmozgást rendelnek el, amely nem minősül pénzösszegben kifejezett vagyonekmozgásnak és az a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése után emelkedik jogerőre vagy válik véglegessé, akkor a hitelezői igény megszűnése miatt az adós vagyonát képező vagyonnövekményre – mint a megszűnt adóst megillető vagyonra – a Ctv. szerint hivatalból vagyonrendezés lefolytatására kerül sor.

(7) A zár alá vett hitelezői igényrel vagy a Be. 332. § (5) bekezdése alapján helyébe lépett vagyonnal kapcsolatban beszámítási jog nem gyakorolható.

(8) Ha valamely nyilvántartásba vett hitelezői követelésre vonatkozóan pénzösszegben kifejezett vagyonekmozgást rendelnek el, annak végrehajtására az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény 125/C. §-ában meghatározott rendelkezéseket kell alkalmazni.

79/C. § (1) Ha a Be. 332. § (3) bekezdése alapján a zár alá vett vagyon helyébe előzetes bűnügyi hitelezői igény lép, és a zár alá vétel az eredeti vagyon tekintetében megszűnik, a kirendelését követően az állami felszámoló intézkedik

a) az eredeti vagyon tekintetében a zár alá vétel közhiteles nyilvántartásból való törlése iránt, illetve

b) a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jog felfüggesztését érvényesíteni képes gazdálkodó szervezet megkeresése iránt, a rendelkezési jog felfüggesztésének megszüntetése érdekében.

(2) A zár alá vétel (1) bekezdésben meghatározottak szerinti törléséhez vagy a rendelkezési jog felfüggesztésének a megszüntetéséhez a határozatot az állami felszámoló előterjesztése alapján a felszámolási ügyben eljáró bíróság 8 napon belül hozza meg.

(3) A bíróság a (2) bekezdésben meghatározott végzésben megállapítja, hogy a zár alá vétel az eredeti vagyon tekintetében megszűnt.

79/D. § (1) Az állami felszámoló a bűnügyi hitelezői igénybejelentés alapján hitelezőként a büntetőjogi igényt érvényesítő magyar államot veszi nyilvántartásba. A magyar állam

képviselőjeként az állami adó- és vámhatóság jár el, és e követelések tekintetében gyakorolja a hitelezői jogokat. Ha a büntügyi hitelezői igénybejelentést nem az állami adó- és vámhatóság tette, a felszámoló haladéktalanul értesíti az állami adó- és vámhatóságot annak érdekében, hogy a magyar állam képviselőjeként eljárhasson.

(2) Az állami felszámoló a felszámolás kezdő időpontjától számított hatvan napon belül a nyilvántartásba vett hitelezői követelések listáját megküldi a büntetőeljárást lefolytató szervnek. Ha az állami felszámoló a határidő lejártát követően szerez tudomást az előzetes büntügyi hitelezői igénybejelentésről, a nyilvántartásba vett hitelezői követelések listáját a tudomásszerzéstől számított 15 napon belül küldi meg a büntetőeljárást lefolytató szervnek. Az állami felszámoló a vagyon első értékesítésekor, továbbá a becsérték változásakor a 48. § (2) bekezdésében meghatározott értesítések megküldésével egyidejűleg a nyilvántartásba vett hitelezői követelések listáját ismételtén megküldi a büntetőeljárást lefolytató szervnek, továbbá egyidejűleg értesíti a büntetőeljárást lefolytató szervet az értékesítésre kerülő vagyonelemek becsértékéről. A 48. § (2) bekezdésében meghatározott értesítési kötelezettség hiányában az állami felszámoló a nyilvántartásba vett hitelezői követelések listáját és az értékesítésre kerülő vagyonelemek becsértékéről szóló értesítést az értékesítés megkezdésével egyidejűleg küldi meg a büntetőeljárást lefolytató szervnek.

(3) A büntügyi hitelezői követelés nem tekinthető vitatott hitelezői követelésnek.

(4) A büntügyi hitelezői követelés tekintetében beszámítási jog nem gyakorolható.

79/E. § (1) Az előzetes büntügyi hitelezői igény helyébe az azonos vagyonra elrendelt végleges büntügyi hitelezői követelés lép, függetlenül attól, hogy a végleges büntügyi hitelezői igénybejelentésre mikor került sor.

(2) Ha a végleges büntügyi hitelezői követelés alacsonyabb összegre vonatkozik, mint az előzetes büntügyi hitelezői igény, és azt

a) a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtásáig veszik nyilvántartásba, akkor az igényt a különbözetre vonatkozóan visszavontnak kell tekinteni és azt a vagyonelemekből, illetve pénzbírságból származó igényre kell csökkenteni,

b) a felszámolási zárómérleg bírósághoz történő benyújtása után, de a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszűntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése előtt veszik nyilvántartásba, akkor az állami felszámoló köteles a vagyonfelosztási javaslatot ennek megfelelően átdolgozni, és azt újra benyújtani a bírósághoz; ebben az esetben az átdolgozott

vagyonfelosztási javaslat benyújtását követően a bíróság haladéktalanul hatályon kívül helyezi a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott korábbi végzését.

(3) Ha a büntetőeljárásban a végleges bűnügyi hitelezői igénybejelentés alapjául szolgáló határozat a felszámolás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése után emelkedik jogerőre vagy válik véglegessé, és alacsonyabb összegre vonatkozik, mint az előzetes bűnügyi hitelezői igény, a különbözetet olyan, az adóst megillető vagyonnak kell tekinteni, amelyre vonatkozóan a Ctv. szerint hivatalból vagyonrendezési eljárás lefolytatására kerül sor.

(4) Ha a végleges bűnügyi hitelezői követelés magasabb összegre vonatkozik, mint az előzetes bűnügyi hitelezői igénybejelentés, a különbözetre vonatkozóan akkor lehet a felszámolási eljárásban bűnügyi hitelezői követelést nyilvántartásba venni, ha a végleges bűnügyi hitelezői igénybejelentésre a felszámolási zárómérleg bíróságnak történő benyújtásáig sor került.

(5) Ha a büntetőeljárást végleges bűnügyi hitelezői igénybejelentés alapjául szolgáló döntés nélkül fejezik be, az előzetes bűnügyi hitelezői igényt – a büntetőeljárás befejeződésével vagy a fedezetet biztosító zár alá vétel feloldásával – visszavontnak kell tekinteni, illetve ha az előzetes bűnügyi hitelezői igényre vagyoni eszköz került elkülönítésre, a felszámolási eljárás befejezése és az adós jogutód nélküli megszüntetése tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedése után hivatalból vagyonrendezési eljárást kell megindítani.

79/F. § (1) Az állami felszámoló a vagyonfelosztási javaslatot és az 52. §-ban meghatározott más iratokat csak azt követő két hónap elteltével küldi meg a bíróságnak, hogy a vagyonfelosztási javaslatot a büntetőeljárást lefolytató szervnek megküldte.

(2) A vagyonfelosztási javaslatban az előzetes bűnügyi hitelezői igényre a vagyonfelosztás során eső vagyont az adós gazdálkodó szervezet tulajdonába tartozó, zár alá vett vagyonként kell feltüntetni. A vagyonfelosztási javaslat jóváhagyása esetén a vagyont a bűnügyi hitelezői igény érvényesítése során a magyar állam képviseletében eljáró állami adó- és vámhatóság rendelkezésére kell bocsátani. A bíróság a 60. § (1) bekezdésében meghatározott végzésében felhívja

a) a közhiteles és közérdekből vezetett nyilvántartásokat vezető szerveket, hogy a zár alá vétel tárgyaként a Be. 332. § (4) bekezdése alapján a bűnügyi hitelezői igény helyébe lépő felosztott vagyonra vonatkozóan a zár alá vételt a nyilvántartásba jegyezzék be, valamint

b) az állami felszámolót, hogy a zár alá vétel tárgyaként a Be. 332. § (4) bekezdése alapján a bűnügyi hitelezői igény helyébe lépő pénzeszközt az állami adó- és vámhatóság számlájára utalja át.

(3) A bíróság a 60. § (1) bekezdésében meghatározott végzésében megállapítja, hogy a zár alá vétel a bűnügyi hitelezői igény helyébe lépő felosztott vagyonra terjed ki.

(4) A bíróság a (2)–(3) bekezdés szerinti végzését hivatalból megküldi a büntetőeljárást lefolytató szervnek.

(5) Az (1)–(4) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell az 50. § (1) bekezdése szerinti közbenső mérleghez készített részleges vagyonfelosztási javaslatra, amennyiben a részleges vagyonfelosztási javaslat az előzetes bűnügyi hitelezői igényre vagyonfelosztást tartalmaz és a bíróság az 50. § (6) bekezdése szerinti végzésével a közbenső mérleget és a részleges vagyonfelosztási javaslatot jóváhagyja.

79/G. § (1) Az állami felszámoló díjának összege az 59. § szerinti felszámolói díjon felül az adós felszámolási zárómérlegében szereplő eszközök könyv szerinti értékének alapulvételével:

a) 100 000 000 forint alatti könyv szerinti érték esetén annak 3%-a, de legalább 500 000 forint,

b) 100 000 000 forint – 500 000 000 forint közötti könyv szerinti érték esetén a 100 000 000 forint 3%-a és a 100 000 000 forint feletti rész 1,25%-a,

c) 500 000 001 forint – 1 000 000 000 forint közötti könyv szerinti érték esetén:

ca) 500 000 000 forint tekintetében a b) pont szerint számított díj összege és

cb) az 500 000 000 forint feletti rész 0,75%-a,

d) 1 000 000 001 forint feletti könyv szerinti érték esetén:

da) 1 000 000 000 forint tekintetében a ca) és cb) alpont szerint számított díj összege és

db) a 1 000 000 000 forint feletti rész 0,25%-a,

amely az általános forgalmi adó összegét nem tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdésben megállapított felszámolói díj nem érvényesíthető olyan pénzeszköz után, amely a korábban felszámolási vagyonba tartozó vagyonelem helyébe lépett.

NYILATKOZAT

szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Dr. Górnagy Miklós Ferenc
A Hallgató Neptun kódja: HAROU0
A dolgozat címe: A Cstv. IV/A Fejezetének létjogosultsága - a bűnügyi vagyont érintő felszámolásokra vonatkozó szabályok jelentőségének kérdései
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: _____
A konzulens tanszékének a neve: _____

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeztettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: Budapest, 2024. november 12.

Hallgató aláírása

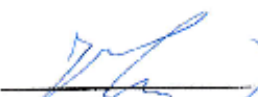
NYILATKOZAT

Dr. G6r-Nagy Mikl6s Ferenc (hallgató Neptun azonosítója: **HAROU0**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem²

Kelt: Budapest, 2024. év november 12.

belső konzulens

¹ A megfelelő alá húzandó.

² A megfelelő alá húzandó.